

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Anna Svobodová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Anna Svobodová

**Katalánský autonomní statut
a jeho reforma z roku 2006**

Bakalářská práce

Praha 2012

Autor práce: **Anna Svobodová**

Vedoucí práce: **PhDr. Lada Šušlíková, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2012

Bibliografický záznam

SVOBODOVÁ, Anna. *Katalánský autonomní statut a jeho reforma z roku 2006*. Praha, 2012. 59 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí diplomové práce PhDr. Lada Šušlíková, Ph.D.

Abstrakt

Předmětem bakalářské práce „Katalánský autonomní statut a jeho reforma z roku 2006“ je analýza katalánské autonomie ve 20. a 21. století a komparace jednotlivých autonomních statutů. Do práce jsou zahrnuty kapitoly, které napomáhají větší přehlednosti problematiky, především historický vývoj katalánského území, důležité mezníky v dějinách Pyrenejského poloostrova či španělský přechod k demokracii a španělská ústava 1978. Práce tak poskytuje komplexní obraz vývoje katalánské autonomie.

Abstract

The Bachelor Degree Thesis " Statute of Autonomy of Catalonia and its reform in 2006" is a analysis of catalan autonomy during 20th and 21th century and comparasion of individual autonomous statuses. Thesis also contains related historical information about development at Catalan territory and important milestones in history of Iberian peninsula as well as Spanish transition to democracy and the Spanish Constitution in 1978. My work thus provides complex picture of Catalan autonomy and its development.

Klíčová slova

Katalánsko, Španělsko, autonomní statut, autonomní společenství, suverenita, národ, emancipace

Keywords

Catalonia, Spain, Statute of Autonomy, autonomous community, sovereignty, nation, emancipation

Rozsah práce: 106 897 znaků s mezerami

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 11. 5. 2012

Anna Svobodová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Ladě Šušlíkové, Ph.D. za její laskavý přístup a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této bakalářské práce. A stejně tak bych ráda poděkovala za roční stipendijní studijní pobyt v Katalánsku, jenž mi byl zprostředkován fakultou sociálních věd Karlovy Univerzity, díky němuž jsem se zblízka seznámila s tématem katalánské autonomie.

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
obor: Politologie a mezinárodní vztahy

Teze bakalářské práce

na téma

**Katalánský autonomní statut a
jeho reforma z roku 2006**

Jméno: Anna

Příjmení: Svobodová

Ročník: 2. ročník

Akademický rok: 2009/2010

Konzultant: PhDr. Lada Šušlíková, PhD.

Datum odevzdání:

Souhlasím s vedením práce .....

1. Úvod

1.1. Vymezení tématu a odůvodnění jeho výběru

Katalánsko je jedním ze 17 autonomních společenství (*comunidades autónomas*) Španělského království, přičemž spolu s Baskickem disponuje největší mírou autonomních kompetencí. Toto „privilegované“ postavení pramení z několika faktorů. Spolu s Baskickem a Galicií¹ patří taktéž mezi tzv. historické regiony neboli historické národy. Katalánsko je jednou z nejrozvinutějších, nejproduktivnějších a nejbohatších oblastí země, disponuje vyspělým průmyslem (spolu s Baskickem šlo i v minulosti o nejvíce industrializovaný region), velmi efektivním zemědělstvím i nejvyšším podílem na turistickém ruchu. Svou roli na míře autonomie zde sehrává i jazykovo-etnický princip, neboť Katalánci kladou důraz na katalánský jazyk (*català*) a svébytnou katalánskou národnost, které jsou odlišné od španělštiny (*español*) neboli kastilštiny (*castellano*) i etnicity většinového obyvatelstva poloostrova. Důležitým faktorem byl i značně samostatný historický vývoj.

Přestože od přechodu Španělska k demokracii v 70. letech 20. století Katalánsko graduálně získává enormně vysokou míru autonomie (minimálně v porovnání s ostatními „nehistorickými“ regiony), otázka autonomie Katalánska je stále aktuální, vzrůstající nacionalismus a touha Katalánců se po vzoru některých evropských států osamostatnit zapříčiňuje větší benevolenci ze strany centrální vlády ve snaze udržení celistvého území Španělska.

Kořeny tohoto regionu sahají hluboko do historie, dobu rozmachu zažilo v období 11. až 15. století v rámci tehdejšího Království Aragonského². Svatbou Ferdinanda Aragonského, dědice aragonského trůnu, a Isabely Kastilské z roku 1469 se započala cesta ke spojení Aragonské království s Kastilií, základu pro pozdější Španělské království, o této době se hovoří jako o tzv. době Katolických králů (*los Reyes Católicos*) nebo Králů Španělska (*los Reyes de Españas*).

---

¹ Někdy jsou k nim řazeny i další regiony, například Navarra či Andalusie.

² Království Aragonské zahrnovalo: Katalánsko, Aragón, Valencii, území Mallorské, Sardinské, Neapolské, a na krátký čas vévodství v Athénách a v Neopatrii. Dostupné na WWW: http://www.encyclopedia-aragonesa.com/monograficos/historia/corona_de_aragon1/aragon_mediterraneo.asp.

Po jejich smrti v roce 1516 nastoupil na oba trůny jejich vnuk Karel I. Habsburský, ani tehdy se ovšem tato království nestala jedním státem, pouze se spojila do tzv. personální unie a nadále si uchovávala své samostatné úřady. K definitivnímu faktickému spojení došlo až za vlády Filipa V. z rodu Bourbonů. Území podlehla jeho centralizačním snahám a unifikace byla stvrzena tzv. Dekrety Nového nařízení (*Decretos de Nueva Planta*), vydávanými mezi lety 1707–1716, kterými Filip V. odebral všechna výsadní práva samostatným královstvím. Centrem země se stal Madrid, sjednotila se vláda, finance, armáda a loďstvo. Filip V. tak dokončil spojení Španělského království.

Koncem 19. a počátkem 20. století došlo k viditelnému růstu národního uvědomění Katalánců a jejich tlaku na získání některých starých výsad (*fueros*). Roku 1913 dosáhli určité formy autonomie jako Společenství Katalánské (*Mancomunidad de Cataluña*), což bylo ovšem přerušeno nastolením diktatury generála Miguela Prima de Rivery (1923–1930). Generál Rivera však v roce 1930 podal demisi a v rámci nově zřízené druhé republiky byly opět zahájeny kroky k udělení autonomie Katalánsku. V roce 1932 byl schválen autonomní statut Katalánska, který fungoval až do nástupu diktatury gen. Francisca Franca³. Od definitivního vítězství monarchistické pravice v občanské válce v roce 1939 do smrti gen. Franca v listopadu 1975, respektive následného pádu tohoto nedemokratického režimu, neměli Katalánci možnost projevu národního uvědomění, autonomie a jakékoli projevy nacionalismu byly zakázány.

V roce 1977 se konaly první svobodné, demokratické volby (poprvé od roku 1936), o rok později byla schválena španělská ústava a v roce 1979 katalánský autonomní statut. Tento nový statut v některých oblastech výrazně posiloval kompetence Katalánska oproti statutu z roku 1932, například ve školství a kultuře, na druhé straně v některých ubíral, jako například v oblasti spravedlnosti a financí.

Statut z roku 1979 Katalánsko definoval jako národ, povolil vlastní vlajku a hymnu, zakotvil katalánštinu jako oficiální jazyk spolu se španělštinou, vše

---

³ Nutno podotknout, že i přes schválení statutu se v roce 1934 Katalánci pokusili vyhlásit vlastní stát, který by ovšem byl součástí Španělské federace (*el Estado Catalán dentro de la República Federal Española*).

samozřejmě v souladu se španělskou ústavou⁴. Katalánské požadavky se však neustále stupňovaly, narůstal nejen vliv autonomistů, kteří prosazovali větší míru samostatnosti v rámci jednotného Španělska, ale také separatistů, jejichž cílem bylo odtržení od země a vytvoření vlastního, nezávislého státu.

Nutným vyústěním této situace byl přinejmenším požadavek změny autonomního statutu. V září roku 2005 byl schválen Katalánským parlamentem nový autonomní statut Katalánska, v listopadu přešel do Španělského parlamentu, z něj vyšel mírně pozměněn ale stále s negativním stanoviskem Lidové strany (*Partido Popular, PP*) a Levicové republikánské strany Katalánska (*Esquerra Republicana de Catalunya, ERC*). Tento text autonomního statutu Katalánska (*Estatuto de Autonomía de Cataluña*) byl 18. června 2006 v referendu schválen 74% katalánských občanů.⁵ Dne 31. července 2006 však Lidová strana předložila Ústavnímu soudu odvolání, které se týkalo 113 z 223 článků textu. U Ústavního soudu je statut dodnes „zmražen“. Proti jeho přijetí stále protestuje část politické reprezentace v čele s pravicovou Lidovou stranou i občanské společnosti (zejména z „nehistorických“ regionů) s argumentem, že nový statut není v souladu se španělskou ústavou. Dosud nebylo dosaženo konsensu a podle dosavadního vývoje to bude velmi nesnadné. K poslednímu pokusu o schválení statutu došlo 16. dubna 2010, ovšem opět bez úspěchu.

Ve své práci se soustředím na analýzu Katalánského autonomního statutu 2006 a provedu komparaci s autonomním statutem z roku 1979. Budu klást mimo jiné důraz na faktory a nařízení statutu, podle nichž by mohl být považován za protiústavní. Pro větší přehlednost problematiky do práce stručně zahrnu i aspekty ovlivňující její vývoj, jakými jsou katalánský nacionalismus, historický vývoj Katalánska, celková úroveň tohoto bohatého regionu a španělská ústava.

Vzhledem k aktuálnosti tématu lze předpokládat i možnou změnu situace, vývoj budu i nadále pečlivě sledovat, aktualizovat své zdroje a při vypracování bakalářské práce budu aktuální dění reflektovat.

---

⁴ V 80. a 90. letech 20. století Katalánci rozvíjeli svěcené oblasti a upevňovali své postavení. Vznikala čistě katalánská média; rádio, televize, noviny atd. V roce 1992 se v Barceloně konaly olympijské hry, díky čemuž si Katalánsko i Španělsko získaly mezinárodní renomé. V roce 2005 byla oficiálně schválena webová koncovka „.cat“, což značně podpořilo katalánské nacionalisty.

⁵ Účast v referendu byla 49%. Dostupné na WWW:

[http://www20.gencat.cat/docs/governacio/Eleccions/Referendums/Sobre%20l'Estatut%20\(2006\)/Documents/Arxiu/DOGC_4676_R03072006_Resultats%20oficials%20JEC.pdf](http://www20.gencat.cat/docs/governacio/Eleccions/Referendums/Sobre%20l'Estatut%20(2006)/Documents/Arxiu/DOGC_4676_R03072006_Resultats%20oficials%20JEC.pdf)

Rozhodla jsem se zabývat tímto tématem mimo jiné i proto, že naše země se potýkala několikrát s problémy spojenými s národnostními otázkami a emancipací, ať už v rámci bývalého Československa, za první republiky a po Sametové revoluci, nebo v opačné roli za Rakouska-Uherska. V našem státě situace vyústila v rozdělení na samostatné státy, i přesto že poslední dělení v roce 1992 bylo mezi dvěma státy slovanskými, jazykově velmi blízkými, a i přesto že mnozí si rozdělení nepřáli, stejně jako se tomu děje ve Španělsku. V České republice není dostatek informací o tomto tématu, snad proto, že na rozdíl od Baskicka jde v Katalánsku vše relativně poklidnou a mírovou cestou, bez násilných útoků. Ráda bych tak svou prací přispěla k doplnění informací o dané problematice a usnadnila tak orientaci v ní.

1.2. Metody zpracování tématu a formulace výzkumných otázek

Z metodologického hlediska se bude jednat o jednopřípadovou studii (*intrinsic case study*). Pomocí detailní analýzy se pokusím rozebrat autonomní statut Katalánska, přičemž se zaměřím i na jeho možné rozpory se španělskou ústavou. Následně provedu také komparaci dvou autonomních statutů Katalánska z roku 1979 a 2006, s cílem poskytnout porozumění a interpretaci daného případu, zejména z hlediska toho, zda a v čem se dané reformy především liší a s přihlédnutím k celkovému kontextu událostí spolu se všemi mechanismy, které tento kontext spoluutvářejí, definovat příčiny, které mají vliv na zmíněné reformy.

Mezi hlavní otázky, které si budu klást, patří následující. Je autonomní statut 2006 skutečně v rozporu se španělskou ústavou a pokud ano, v jakých ohledech? V čem se liší autonomní statuty z roku 1979 a 2006? Jaké důsledky přinesl statut z roku 1979? Jaké události předcházely vzniku nového statutu z roku 2006? Které argumenty zaznívají ve snaze prosadit si vyšší míru autonomie? Autonomie nebo samostatnost? Kdo jsou zastánci a kdo odpůrci přijetí nového statutu? Jak výrazně se liší názorové proudy katalánského obyvatelstva?

2. Předpokládaná osnova práce

Úvod

1. Historický vývoj Katalánska a katalánský nacionalismus
2. Autonomní postavení Katalánska do roku 2006
  - 2.1 První autonomní statut 1932
  - 2.2 Období Francovy diktatury
  - 2.3 Druhý autonomní statut 1979
3. Reforma a nový autonomní statut 2006
  - 3.1 Vývoj od roku 1979
  - 3.2 Hlavní body a změny autonomního statutu z r. 2006
  - 3.3 Schvalovací proces
  - 3.4 Politický vývoj Katalánska od roku 2006

Závěr

3. Předběžný seznam literatury a zdrojů

Tento seznam je pouze předběžný, vzhledem k okolnosti, že práci budu zpracovávat při svém studiu ve Španělsku. Další zdroje budou doplněny v průběhu zpracování bakalářské práce.

A) Dokumenty

Autonomní statut Katalánska 2006 (*Estatuto de Autonomía de Cataluña, 2006*).
Generalitat de Cataluña, Barcelona. Dostupné na WWW:
<<http://www.gencat.cat/generalitat/cas/estatut/>>.

Autonomní statut Katalánska 1979 (*Estatuto de Autonomía de Cataluña 1979*).
Generalidad de Cataluña, Barcelona. Dostupné na WWW:
<<http://www.gencat.cat/generalitat/cas/estatut1979/>>.

Autonomní statut Katalánska 1932 (*Estatut 1932; Estatuto de Cataluña: aprobado por las Cortes Constituyentes*). Barcelona: Orbis. 24 s.

Španělská ústava 1931 (*Constitución 1931; Constitución de la República Española: 1931*). Madrid: Centro de Investigación y Estudios Republicanos, 2006. 55 s.

Španělská ústava 1978 (*Constitución 1978; Constitución española*). Madrid: Tecnos. 2007. 172 s. ISBN 9788430945726.

B) Neperiodická literatura

AZAÑA, M. (2005). *Sobre la autonomía política de Cataluña*. 1. vyd. Madrid: Tecnos. 248 s. ISBN 978-84-309-4353-1.

BALCELLS, A. (1991). *El Nacionalismo Catalán*. 1. vyd. Madrid: Historia 16, DL 1991. 225 s. ISBN 9788476791967.

CACHO VIU, V. (1998). *El nacionalismo catalán como factor de modernización*. 1. vyd. Barcelona: Quedems Crema: Publicaciones de la Residencia de Estudiantes. 236 s. ISBN 9788477272601.

FREIXES SANJUÁN, T. a kol. (2005). *Género, constitución y estatutos de autonomía*. 1. vyd. Madrid: Instituto nacional de Administración Pública. 890 s. ISBN 84-7351-249-9.

FERRERES COMELA, V. (2006). *Derechos, deberes y principios en el nuevo estatuto de Cataluña*. 1. vyd. Madrid: Centro de Estudios Políticos y Constitucionales. 88 s. ISBN 978-84-259-1330-3.

LO CASCIO, P. (2005). *El Modelo catalán: ¿una metáfora para Europa? : nacionalismo y nueva governance y finales del siglo XX*. 1. vyd. Universita de Barcelona. Doktorandská práce, vedoucí práce: Augustí Colomines. 663 s.

LÓPEZ MEDEL, J. (2006) *El estatuto de Cataluña como instrumento jurídico: una meditación sobre España*. 1. vyd. Madrid : Fragua. 281 s. ISBN 8470741969.

- ŘÍCHOVÁ, B. a kol. (2004). *Komparace politických systémů II*. 3. vyd. Praha: Economica. 230 s. ISBN 8-245-0757-9.
- SANZ PÉREZ, A. (2006). *La Reforma de los Estatutos de Autonomía: con especial referencia a los Estatutos de Autonomía de Cataluña y de la Comunidad Valenciana*. 1. vyd. Navarra: Cizur Menor. 337 s. ISBN 848355111X.
- TORNOS, J. (2007). *Los Estatutos de autonomía de Cataluña*. 1.vyd. Madrid: Iustel. 848 s. ISBN 9788496717237.
- UBIETO ARTETA, A. (1995). *Dějiny Španělska*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 911 s. ISBN 80-7106-117-4.
- VILLAPALOS SALAS, G. (2003). *Cataluña en la Unión Europea : los perfiles históricos, jurídicos y políticos de una realidad diferenciada*. 1. vyd. Barcelona: Generalitat da Catalunya, Institut d'Estudis Autònoms. 257 s. ISBN 8439360282.

C) Internetové zdroje

(datum poslední aktualizace 9.5.2010)

Autonomní vláda Katalánska (*Generalidad de Cataluña*): <<http://www.gencat.cat/>>.

Katalánský parlament (*Parlament de Catalunya*): <<http://www.parlament.cat/>>.

Odvolání Lidové strany proti Katalánskému statutu (*Recurso del PP contra el Estatuto catalán*):

<http://www.elpais.com/elpaismedia/ultimahora/media/201004/16/espana/20100416elpepunac_5_Pes_PDF.pdf>.

Obhajoba Katalánského parlamentu před Ústavou (*Alegaciones del Parlamento catalán ante el Constitucional*):

<http://www.elpais.com/elpaismedia/ultimahora/media/201004/16/espana/20100416elpepunac_6_Pes_PDF.pdf>.

Oficiální státní zpravodaj (*Boletín Oficial del Estado*): <<http://www.boe.es/>>.

Španělská poslanecká sněmovna (*El Congreso de los Diputados*):

<<http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso>>.

Španělský ústavní soud (*Tribunal Constitucional de España*):

<<http://www.tribunalconstitucional.es/>>.

Obsah

Obsah	1
Úvod.....	2
1. Historický vývoj Katalánska a katalánský nacionalismus	7
1.1 Raně historický vývoj.....	7
1.2 Vzestup a pád Aragonského království (<i>Corona de Aragón</i>)	7
1.3 Růst katalánské emancipace.....	14
1.4 Vývoj katalánské emancipace ve 20. století	16
2. Autonomní postavení Katalánska do roku 2006.....	19
2.1 První katalánský autonomní statut 1932	19
2.2 Období Francovy diktatury	23
2.3 Španělská ústava 1978	25
2.4 Druhý katalánský autonomní statut 1979.....	28
2.5 Systém založený druhým autonomním statutem 1979	29
2.5.1 <i>Legislativa</i>	30
2.5.2 <i>Exekutiva</i>	31
2.5.3 <i>Katalánské parlamentní volby 1980</i>	32
2.5.4 <i>Kompetence vyplývající ze statutu 1979</i>	33
3. Reforma a nový autonomní statut 2006	37
3.1 Vývoj od roku 1979.....	37
3.2 Hlavní body a změny autonomního statutu z r. 2006	39
3.3 Schvalovací proces	42
3.4 Politický vývoj Katalánska od roku 2006	44
3.4.1 <i>Rozhodnutí španělského ústavního soudu STC 31/2010</i>	45
Závěr	51
Summary	54
Použitá literatura a zdroje	56

Úvod

Španělské království (*Reino de España*) se z hlediska územně správního uspořádání dělí na sedmnáct nejvyšších jednotek, tzv. autonomních společenství (*Comunidades autónomas*), označovaných taktéž i jako regiony, které disponují vyšší či nižší mírou autonomie; a dvou autonomních měst (*Ciudades autónomas*). Možnost získání jisté míry autonomie je pro španělské regiony zakotvena ve španělské ústavě z roku 1978, jíž mohou dosáhnout schválením vlastních autonomních statutů (*Estatutos de autonomía*). Autonomní statut je v rámci Španělského království určitou formou regionální ústavy, v jehož rámci mohou jednotlivé regiony získat široké spektrum kompetencí pod svou samosprávu, avšak s podmínkou, že jeho obsah musí být v souladu se španělskou ústavou a schválen autonomním parlamentem příslušného regionu a následně celostátním španělským parlamentem. Tato možnost byla původně myšlena pro historická území, která se stala součástí jednotného Španělského království, avšak jejich historický vývoj, kultura a jazyk byly odlišné, konkrétně tedy pro Baskicko, Galicii a Katalánsko. Ústava z roku 1978 toto přímo nezakotvuje, a tak této možnosti mohl a může využít jakýkoli region Španělska.

Autonomní společenství Katalánsko, jehož autonomním statutem se v této práci budu zabývat, se nachází na severovýchodě Pyrenejského poloostrova a v současnosti zde žije přibližně sedm a půl miliónu obyvatel⁶. Od 18. století bylo – spolu s Baskickem – „průmyslovým motorem“ země a sídlem pokroku a modernity. Po staletí byly patrné evidentní rozdíly v životní úrovni jednotlivých španělských oblastí. Katalánsko, jako jeden z nejrozvinutějších a nejbohatších regionů, tak finančně dlouhodobě podporuje rozvoj ostatních méně rozvinutých společenství. To zapříčinilo nejen zlepšování životních podmínek v celém Španělsku, ale také – zejména pak ve 20. století – mohutné přistěhovalecké vlny ze zbytku španělského území i ze zahraničí, zejména ze zemí Latinské Ameriky a Středního východu, směřující do Katalánska s vidinou získání práce a zlepšení životní úrovně. Tento příliv pracovních sil

---

⁶ Instituto nacional de Estadísticas. (2011) *Población por comunidades y ciudades autónomas y sexo*. [online]. [cit. 28. 1. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.ine.es/jaxi/tabla.do?path=/t20/e260/a2011/10/&file=ccaa01.px&type=pcaxis&L=0>

samozřejmě podpořil ještě více rozmach a možnosti místní ekonomiky, která byla již tak na vysoké úrovni. Katalánsko si svůj ekonomický náskok udrželo dodnes, je jedním z nejrozvinutějších a nejbohatších regionů Španělského království a velkou měrou přispívá k rozvoji celé země. Tento fakt posiluje sebevědomí Katalánců a jejich snahu o větší míru autonomie. Na druhé straně výše zmíněná etnicko-jazyková heterogenita Katalánska, způsobená migrací, a to jak vnější (z oblastí mimo španělský stát), tak i vnitřní (migrace španělské populace), tyto snahy brzdí. Neboť ekonomická vyspělost není to jediné, co Katalánsko odlišuje od zbytku Španělska, hlavními specifiky jsou především jeho vlastní národnost, jazyk, kultura a sebevědomění.

Tento fakt je příčinou četných sporů a snah o větší míru autonomie, popřípadě samostatný stát. Katalánština je jedním z románských jazyků – stejně jako španělština, která je oficiálním jazykem celého Španělska, a ačkoli si v některých rysech jsou podobné, je plnohodnotným a svébytným jazykem. Katalánsky se hovoří nejen v Katalánsku, ale i dalších historických územích Aragonského království (katalánsky *Corona d'Aragó*, španělsky *Corona de Aragon*), jehož bylo Katalánsko součástí. V dnešní době je tedy katalánština dorozumívacím jazykem ve španělských autonomních společenstvích Valencii (*Comunitat Valenciana*, španělsky *Comunidad Valenciana*), na Baleárských ostrovech (*Illes Balears*, španělsky *Islas Baleares*), ve východní hraniční části Aragonu (*Aragó*, španělsky *Aragón*) a v oblasti El Carche nacházející se v autonomním společenství Murcii (*Murcia*). Mimo španělské území je katalánština oficiálním jazykem Andorry (*Andorra*), dále se jí hovoří ve Francii, v jižním regionu Pyrenéas Orientales (*Pireneus Orientals*, španělsky *Pirineos Orientales*) a v Itálii na Sardinii ve městě Alghero (*L'Alguer*, španělsky *Alguer*).⁷

Vlastní jazyk, kultura a bohatá historie učinila z Katalánců hrdý národ, kterému několikrát, ať v blízké či vzdálené historii, bylo upíráno právo na projevy své národnosti ve snaze asimilovat katalánský národ do jednotného národu španělského⁸. Tyto snahy však naopak vyvolaly silné katalánské národnostní cítění, jazykovou emancipaci a snahu o samostatný stát.

---

⁷ Generalitat de Catalunya. (2012) *Català*. [online]. [cit. 28. 1. 2012]. Dostupné z WWW:

<http://www10.gencat.net/pres_casa_llengues/AppJava/frontend/llengues_detall.jsp?id=16&idioma=1>

⁸ Stejně tomu tak bylo i u historických regionů Baskicka a Galicie, tyto regiony mají taktéž svůj vlastní jazyk a specifickou kulturu.

Předmětem zkoumání, na který se v mé práci zaměřím, je katalánská autonomie, konkrétně vývoj autonomních statutů, spolu s historickým přiblížením utváření dnešního Katalánska. Pro toto téma je zásadní připomenutí období, kdy katalánské území bylo součástí Aragonského království, které ovlivňovalo dějiny celého světa, avšak jeho vývoj probíhal nezávisle od zbytku území Pyrenejského poloostrova, stejně tak důležité je rozkrytí vývoje formování vlastního jazyka a bohaté kultury, která se přes všechna úskalí dochovala dodnes. Zároveň je však nutno seznámit se i s dnešním postojem ke katalánské autonomii Španělského království, kterého je Katalánsko součástí, politikou centrální španělské vlády a názory španělského obyvatelstva na tuto problematiku.

Historické události vyústily ve vytvoření jednotného Španělského království, pod jehož nadvládou Katalánci prožili období potlačující jejich vlastní kulturu a jazyk, ale i dobu, kdy jim byla přisuzována určitá míra autonomie a samosprávy.

Katalánský autonomní statut prošel několika stádii, první autonomní statut Katalánsko získalo v roce 1932, druhý byl schválen v roce 1979 a v současné době se katalánská autonomie opírá o tzv. Nový katalánský autonomní statut z roku 2006 (*Nou Estatut d'Autonomia de Catalunya 2006*, španělsky *Nuevo Estatut de Autonomía de Cataluña 2006*). K tomu, abych zde mohla objasnit dnešní situaci, je ovšem potřeba zajít hlouběji do historie a pátrat po kořenech a vývoji politických událostí a ideologických proudů, které zformovaly Katalánsko do dnešní podoby, která ovšem zdaleka není jednotná. Mezi obyvateli je několik nesourodých ideologických proudů, mezi kterými se těžko hledá kompromis. Katalánsku je přisouzena vlastní národnost (*nacionalidad*), není však oficiálně dle španělské ústavy považováno za národ (*nación*), aby se zachovala celistvost Španělska, existuje pouze jeden národ, kterým je národ španělský (*nación española*). Místní obyvatelstvo se názorově dělí do několika skupin. Mezi hlavní proudy můžeme zařadit separatisty požadující úplnou nezávislost, federalisty, kteří zastávají myšlenku federálního státu zaštiťujícího několik národů, ale i centralisty, kteří jsou spokojeni se současným stavem (španělský stát), část obyvatel by pak upřednostňovala výhradně změny v otázce dosažení oficiálního uznání katalánského národa nebo vlastního modelu financování. Lze říci, že někteří občané se

cítí více Španěly, jiní více Katalánci. Během předvolebních kampaní jsou tyto střety názorových proudů znát nejvíce.

Do této práce je tedy nutno zahrnout velké množství doplňujících informací, jež nám pomohou toto téma pochopit. Zapříčiněním komplexnosti tématu katalánské autonomie finální práce překračuje běžný rozsah bakalářské práce, proto jsem uvažovala o jejím zkrácení, ale na doporučení vedoucí mé bakalářské práce jsem ji ponechala v původním rozsahu.

Tímto tématem jsem se rozhodla zabývat proto, abych vyplnila informační mezeru, kterou u tohoto tématu v České republice shledávám a poskytnout tak ucelené informace podložené odbornou katalánskou a španělskou literaturou, i samotným ročním studijním pobytem v Katalánsku, konkrétně v Barceloně. Zde jsem čerpala materiál pro tuto práci nejen v knihovnách a muzeích, ale i v každodenním životě, neboť toto téma je zde velmi diskutováno a vzbuzuje nejrůznější reakce ve všech řadách obyvatelstva.

Dalším důvodem pro zabývání se tímto tématem je fakt, že naše země se několikrát v historii sama potýkala s problémy spojenými s národnostními otázkami a emancipací, ať už v rámci bývalého Československa, za první republiky a po Sametové revoluci, nebo v opačné roli za Rakouska-Uherska. V našem případě situace vyústila ve vytvoření samostatných států, ačkoli poslední dělení se týkalo dvou jazykově i historicky spřízněných národů, stejně jako je tomu v případě Španělska a Katalánska. Bude jistě zajímavé sledovat následující politický vývoj, k jehož porozumění doufám přispějí touto prací.

Při psaní své práce jsem mimo jiné musela čelit několika technickým problémům. Šlo zejména o uvádění původních, originálních názvů, případně jejich převod do češtiny. Vždy jsem se v takovém případě snažila vyhledat v relevantní literatuře dostupný český ekvivalent. Pokud jsem v tomto nebyla úspěšná, konzultovala jsem daný termín se svou vedoucí práce, případně jsem přeložila název sama. Z důvodu jazykové heterogenity prostředí a zachování maximální korektnosti mé práce dále v textu uvádím – kromě českého překladu – původní názvy ve spisovné španělštině (kastilštině) a katalánštině. Respektive na prvním místě u názvů uváděných v závorkách vždy stojí originální název, ten v případě mé práce může být zejména ve

španělštině, či katalánštině. Pokud je originální název katalánského původu, pro úplnost na druhé místo v závorce doplňuji i španělské znění, je-li originální název užíván v celém Španělsku, uvádím pouze španělský výraz. Jelikož španělština i katalánština se řídí zcela odlišnými pravopisnými pravidly, často jsem měla potíž přeložit víceslovná slovní spojení. V takovém případě jsem vycházela zejména z Internetové jazykové příručky Ústavu pro jazyk český AV ČR.⁹

---

⁹ Internetová jazyková příručka Ústavu pro jazyk český AV ČR. [online]. Dostupné z WWW: <<http://prirucka.ujc.cas.cz/>> - Tato internetová příručka podává ještě podrobnější, ucelenější a přesnější než Pravidla českého pravopisu a současné mluvnice, protože připojuje další informace ze speciálních jazykových příruček, odborných studií, z aktualizovaných státních norem, navíc je zde zapojena i databáze jazykové poradny a hodnotící komentáře k různým specifickým problémům. [viz <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=about>]

1. Historický vývoj Katalánska a katalánský nacionalismus

1.1 Raně historický vývoj

Území dnešního Katalánska bylo obýváno již za dob nejstaršího paleolitu. Kulturu a vývoj ovlivňovaly civilizace z Orientu, Fénicičané a zejména pak Řekové, kteří zde v 6. století před naším letopočtem založili osadu nazývanou Emporion, následně jedno z nejdůležitějších obchodních středisek poloostrova. Zásadní přínos Řeků spočíval zejména v oblasti zemědělství, stavebnictví a ražbě mincí, z čehož místní kmeny posléze těžily inspiraci.

S příchodem Římanů kolem roku 218 př. n. l. započalo dlouhé období spojené s Římskou říší, trvající do 5. století n. l. Během této etapy se zde i v dalších částech poloostrova formovaly některé kulturní rysy, které přetrvávají dodnes, kterými byly například jazyk, náboženství a právní systém. Razantně se proměnil vzhled a organizace samotného území, byla zakládána nová města, mezi nimi například Barcelona, Tarragona a Girona, či vytvořena vůbec první síť cest, spojující nejdůležitější města. [Sobrequés i Gallicó 2007: 21] Ve velkém se pěstovaly a vyvážely obiloviny, olej, víno a ovoce. Obchod kvetl a společnost se rozvíjela do vypuknutí krize Říše, která ovlivnila na počátku 3. století všechna její teritoria. Nakonec pak v 5. století Řím definitivně ztratil nadvládu nad katalánským územím.

1.2 Vzestup a pád Aragonského království (Corona de Aragón)

Období středověku se na celém Pyrenejském poloostrově vyznačovalo důležitými historickými zvraty. V 5. století získala nadvládu nad poloostrovem vizigótská říše, která u vlády setrvala až do počátku 8. století. V roce 711 započala invaze muslimů, kteří postupně od jihu dobývali území Pyrenejského poloostrova, který během necelého desetiletí získali téměř celý pod svou nadvládu. Území dobyté muslimy bylo nazýváno *Al-Ándalus*. Muslimové s sebou přinesli na poloostrov vyspělou kulturu, jazyk, vědy a umění a samozřejmě své náboženství - islám. Invaze zvedla vlnu nevole ze strany původního křesťanského obyvatelstva a započalo období nazývané *reconquista*, neboli tzv. „znovudobývání“, trvající několik staletí, během kterých křesťanská království a knížectví od severu Pyrenejského poloostrova

postupně dobývala zpět území okupovaná muslimy. *Reconquista* skončila roku 1492 dobytím Granady, což bylo poslední území poloostrova ovládané muslimy. V té době utvářela poloostrov čtyři velká království – Portugalské království (portugalsky *Reino de Portugal*, španělsky *Reino de Portugal*), Kastilské království (*Corona de Castilla*), Navarrské království (baskicky *Nafarroako Erresuma*, španělsky *Reino de Navarra*) a Aragonské království¹⁰ (katalánsky *Corona d'Aragó*, španělsky *Corona de Aragón*). Konkrétní vývoj událostí během *reconquisty* na katalánském území, které se později stalo součástí území Aragonského království, si zde podrobně vylíčíme, neboť toto období bylo doprovázeno mnoha historickými mezníky, které jsou velmi důležité pro současnost.

Na území Katalánska vystřídal nadvládu vizigótské říše počátkem 8. století, stejně jako na celém poloostrově, nápor muslimů, kterému nakonec Katalánsko téměř celým svým územím podlehl. Z druhé strany ze severu začala na území Katalánska expandovat vojska Karla Velikého a dobývat oblasti ovládané muslimy. Prvními osvobozenými provinciemi byly Barcelona, Girona, Osona, Cerdeña a Conflent, tyto provincie, které se tak dostaly pod nadvládu Franské říše, získal do své správy hrabě Guifredo I. Barcelonský zvaný Chlupatý¹¹, čímž vzniklo jádro pozdějšího tzv. starého Katalánska (*Catalunya Vella*, španělsky *Cataluña Vieja*). [Augustí 2007: 34] Na konci 10. století byly patrné pokusy o osvobození dalších přilehlých provincií okupovaných muslimy a zároveň se v tomto období zpřetrhaly přímé politické vazby na Franskou říši a území Katalánska se stalo nezávislým územím spravovaným hraběcí Barcelonskou dynastií.¹²

Dynastickou unií mezi hraběcí Barcelonskou dynastií a Aragonským královstvím¹³ (*Reino d'Aragó*, španělsky *Reino de Aragón*) z roku 1137, stvrzenou sňatkem mezi Petronilou¹⁴, dcerou krále Ramira II. Aragonského, a hrabětem

---

¹⁰ Doslovný překlad: Koruna aragonská, v češtině se však více užívá název *Aragonské království*. Tento výraz se používá též pro království, které bylo součástí této unie nazývané Koruna aragonská/ Aragonské království (*Corona d'Aragón*), a to pro Aragonské království (*Reino d'Aragón*).

¹¹ Katalánsky Guifré el Pilós, ve španělštině pak Wifredo/Vilfredo nebo Guilfredo el Velloso.

¹² Museu d'Història de Catalunya. (2011) *El nacimiento de una nación*. [online]. [cit. 5. 10. 2011]. Dostupné z WWW:<http://www.es.mhcat.net/exposiciones/salas_del_museu/el_nacimiento_de_una_nacion/frontera_de_europa>

¹³ Aragonské království bylo sousedním královstvím Katalánska, rozprostírajícím se ve vnitrozemí poloostrova směrem na západ, dnešní autonomní společenství Aragón.

¹⁴ Taktéž psáno Petronilla [Balaguer 1860: 696].

Ramonem Berenguerem IV. Barcelonským, vznikl konfедераční stát nazývaný Aragonské království (*Corona d'Aragó*, španělsky *Corona de Aragón*), v rámci kterého si však obě království zachovávala vlastní územní integritu, své zákony, jazyk a instituce, jakými byly katalánský předchůdce parlamentu, který se později v roce 1214 ustavil na tzv. Sněm míru a příměří (*assemblea de Pau i Treva*, španělsky *asamblea de Paz y Tregua*) a Hraběcí sněm (*Cort Comtal*, španělsky *Corte Condal*). Následníci trůnu vládli s titulem král aragonský a hrabě barcelonský. V tomto období se poprvé spolu s psanou formou katalánštiny objevuje slovo Katalánsko (*Catalania*) pro označení katalánského území. [Hernández 2010: 82; Balaguer 1860: 698]

Během 12. století započala územní expanze Aragonského království, postupem času se podařilo dobýt a připojit další území Katalánska (*Catalunya Nova*, španělsky *Cataluña Nueva*). Důležitý okamžik pro Aragonské království přišel roku 1208, kdy se narodil dědic trůnu, pozdější aragonský král Jaume I.¹⁵ Jaume se v důsledku smrti otce v roce 1213¹⁶ musel již v raném věku ujmout svých nároků, byť za cenu velkých obtíží. Jeho vláda trvala až do roku 1276 a během ní byla dobyta mimo jiné území Mallorky či Valencie a započata obchodní expanze do středomoří doprovázená vojenským dobýváním. S Kastilií na druhé straně poloostrova si Jaume I. udržoval dobré vztahy. [Reglá 1974: 48-55; Smith 2007: 105-119]

Znak barcelonského hrabství, jehož podoba se v této době ustálila na čtyřech červených pruzích na zlatém podkladu, byl sdílen všemi čtyřmi ovládanými královstvími. Dodnes čtyři červené pruhy na zlatém podkladu tvoří základ pro vlajky čtyř španělských autonomních společenství nacházejících se na historickém území Aragonského království – Katalánska, Valencie, Aragonu a Baleárských ostrovů. Zákonodárné sněmy se přetransformovaly na Katalánský parlament neboli Katalánské kortésy¹⁷ (*Cortes Generales de Cataluña*), který se skládal ze tří částí, ty tvořili zástupci šlechty, církevní hierarchie a zástupci obcí¹⁸.

---

¹⁵ Taktéž Jaume I. el Conqueridor, španělsky Jaime I. de Aragón či Jaime el Conquistador. Jeho otcem byl Pere el Catòlic, neboli Pere II. d'Aragó a Pere I. de Barcelona (v závislosti na získání daného území).

¹⁶ Pere zemřel v září 1213 v bitvě u Muret [Balaguer 1860: 116].

¹⁷ V českém jazyce jsou užívány

¹⁸ Museu d'Història de Catalunya. (2011) *El pacto, fundamento de gobierno*. [online]. [cit. 28. 10. 2011]. Dostupné z WWW:

<http://www.es.mhcat.net/exposiciones/salas_del_museu/ nuestro_mar/el_pacto_fundamento_de_gobierno>.

Katalánská města se rozrůstala daleko za svá opevnění a Barcelona se stala největším městem s nejrychlejším populačním růstem, nejvýznamnějším přístavem Katalánska, centrem obchodu, politiky a sídlem královské dynastie. Následníci trůnu postupně rozšiřovali území Aragonského království. Byla připojena například Sicílie, Sardinie, Neapolské království, vévodství Athén a Naopatrie. Také vznikla obchodní sídla na severu Afriky, v Egyptě a Sýrii a katalánské lodě se nacházely kromě svých dobytých území i ve většině ostatních významných přístavů Středomoří, jako tomu bylo v Tunisu, na Maltě, Kypru a Krétě. Na konci 14. století byly již zformovány základní politické instituce, nejen tedy katalánský parlament, obecní rady, mezi nimi tzv. barcelonská Rada Sta (*Consell de Cent*; španělsky *Consejo de Ciento*), ale i orgán výkonné moci – vláda (*govern*, španělsky *gobierno*), která měla za úkol vykonávat a řídit rozhodnutí parlamentu, která se týkala především výběru daní a obhajoby vydaných ustanovení a zákonů. [Hernández 2010: 82]

V tomto období největšího územního rozmachu zároveň Aragonské království procházelo vnitřní krizí, k jejímuž zhoršení přispívaly ohromné výdaje na obranu dobytých území a epidemie moru černá smrt, který se během 14. století rozšířil téměř po celém území Aragonského království a zapříčinil – stejně jako ve zbytku Evropy – obrovský pokles počtu obyvatelstva. Úbytek pracovní síly způsobil zvyšování nároků na rolníky, kteří proti tomu začali protestovat. Království čelilo rozsáhlým sociálním nepokojům, ve městech se obyvatelstvo bouřilo a na venkově rolníci pozvedali zbraně na pány požadující zrušení nevolnických daní.

Roku 1410 zemřel král Martí I. el Humano, aniž by po sobě zanechal následníka trůnu. Trvalo celé dva roky, než byl zvolen nový král, kterým byl Fernando I. de Antequera z Trastámarské¹⁹ královské dynastie. Poprvé tak na území Katalánska vládl král původem z Kastilského království. Téměř celé 15. století bylo provázeno nepokoji, které za vlády Juana II., syna Fernanda I., v roce 1462 vyústily v občanskou válku. [Reglá 1974: 67] Následník Juana II., Ferdinand II. se energicky vrhl na řešení stále neutuchajícího konfliktu mezi obyvatelstvem království a jeho politická strategie vedla k výraznému zlepšení situace. Toto však nebyla jediná významná změna pro Katalánsko, Ferdinand II. si roku 1469 vzal za ženu Isabelu Kastilskou, možnou

---

¹⁹ Trastámarská dynastie (španělsky *Casa de Trastámara*) byla královská dynastie v Kastilii.

následníci kastilského trůnu²⁰. V roce 1479, kdy Ferdinand II. nastupoval na aragonský trůn, již Isabela byla královnou Kastilie, Ferdinand byl zároveň jmenován králem Kastilie jako Ferdinand V., a bylo tak završeno spojení dvou největších království poloostrova v dynastickou unii – Aragonského království a Kastilie. V roce 1492 byla dobytá Granada, hlavní město muslimského kalifátu, jehož území se připojilo ke Kastilii, o několik let později pak území Navarry, které nadále bylo zachováno jako samosprávné Navarrské království. Španělsko tímto získalo všechna svá současná území na poloostrově. Obě království, Aragonské i Kastilské, si však i přes toto zmiňované dynastické spojení nadále udržovala své vlastní instituce a fungovala jako dva na sobě nezávislé státy. Bylo by mylné používat ve spojení s Ferdinandem II. a Isabelou II. termín „králové Španělska“²¹ (*Reyes de las Españas*), jelikož ve středověku a až do 18. století termín Španělsko měl pouze geografický význam a v tomto smyslu nebyl nikdy používán. [Sobrequés i Gallicó 2007: 50-59; Fernández Aparicio 2004: 351-352, 359] Dalším přízviskem tohoto manželského páru je „katolická královská veličenstva“ či „katoličtí králové“ (*Reyes católicos*).

Aragonské království a Kastilské království si zachovala své zákony a instituce. Jediným oficiálním jazykem pro Katalánsko, Valencii a Baleárské ostrovy byla katalánština (*català*, španělsky *catalán*), pro Aragonii aragonská kastilština (španělsky *castellano aragonés*) a v Kastilském království kastilština (španělsky *castellano*). Mezi Kastilským a Aragonským královstvím byly pevně stanovené hranice politické, vojenské, ekonomické (zachována odlišná měna), a co víc, Katalánci byli v Kastilii považováni za cizince a stejně tak tomu bylo u Kastilců v Katalánsku. [Sobrequés i Gallicó 2007: 51]

Ačkoli zde hovoříme o dvou zcela nezávislých státech, nástupem následníka trůnu po Isabele II. Kastilské a Ferdinandu II. Aragonském, v roce 1516 připadly oba státy pod nadvládu jednoho krále, kterým byl Karel V. Habsburský. Španělské území tak na téměř dvě století ovládli králové habsburské monarchie. Karel V. za své vlády spravoval rozsáhlá území, což vyžadovalo obrovské úsilí a výdaje na udržení jeho

---

²⁰ V té době vládl Kastilii Isabelin bratr Jindřich IV. (*Enrique IV*), který měl dceru Janu (*Juana*), o které se vedly spory, zda-li je jeho biologickou dcerou a má-li tak vůbec nárok na dědictví trůnu. Jindřich IV. zemřel roku 1474 a na trůn nakonec nastoupila jeho dcera Juana, ale sestra Isabela.

²¹ Doslovný překlad zní *Králové Španělska* tj. Španělsko (*España*) v plurálu, stejně jako v češtině i v originálu, zní název velmi nezvykle.

celistvosti. Za své vlády měl ve své správě území Svaté říše římské, Kastilského království, Aragonského království, Neapolsko, ostrovy Sardinii a Sicílii, ale navíc i nově objevená území na novém kontinentu. Ačkoli je toto období nazýváno zlatou dobou a Španělsko získalo převahu ve světové politice, jeho území zůstala značně zchudlá. S nástupem jeho syna Filipa II. se od stávajícího území odpojilo Německé impérium, jehož korunu zdědil jeho bratr Ferdinand I. Habsburský. Filip II. přesunul sídlo královského dvora do Madridu a nadále pokračoval v dobývání zámořských teritorií a tak se území se rozrůstalo nejen na americkém, ale i na asijském a africkém kontinentu.

Zaměříme-li se opět na Katalánsko, shledáváme zde ztrátu některých privilegií a především významný jazykový úpadek. Důležitost se odvíjela od Kastilie, která se stala politickým centrem poloostrova, a území Katalánska se stalo jakousi periferií. Navíc v roce 1555 vznikla tzv. Italská rada (italsky *Consiglio d'Italia*, španělsky *Consejo de Italia*), která byla pověřená spravováním italských území Aragonského království – Sardinie, Sicílie a Neapolského království, což vedlo k jejich politickému osamostatnění.

Katalánská šlechta se sňatkovou politikou propojovala s kastilskou šlechtou, aby jejich postavení nabralo na důležitosti a převládajícím jazykem se pozvolna stávala kastilština. Tento fakt však neovlivnil nijak politický systém Katalánska, který si nadále zachovával vlastní politické instituce a spíše naopak, absence šlechty zapříčinila hegemonii katalánských institucí a vzestup důležitosti katalánských obchodníků i rolníků. Ale již v druhé polovině 16. století se začaly v Kastilii objevovat názorové proudy, že by se měla ukončit nezávislost Katalánska. [Sobrequés i Gallicó 2007: 59] Zlom nastal až za vlád Filipa III. (*Felipe III*) a Filipa IV. (*Felipe IV*)²², k němuž přispěly vyčerpané kastilské finance, kvůli kterým Filip III. zasáhl do nezávislého katalánského finančnictví a neúměrně zvyšoval požadavky na odvody daní. Toto spolu s náboženskou nesnášenlivostí spojenou s inkvizicí a krutým honem na čarodějnice zvedlo vlnu nevole u obyvatelstva. Náboženské pronásledování v Aragonském království, na kterém se katalánské instituce odmítaly podílet, znamenalo vyhoštění jedné třetiny populace, zejména obyvatel arabského původu a židů. Tyto

---

²² Filip III. vládl mezi lety 1598 – 1621, Filip IV. mezi lety 1621 – 1665 [Ubieto 1995: 866].

zásahy do Katalánské nezávislosti a centralistické tendence madridské vlády, navíc doprovázené přítomností vojsk kvůli válce mezi Francií a Kastilií²³, která proměnila Katalánsko ve válečnou hranici, vyústily v roce 1640 k rolnické revoluci v Katalánsku. Později se zástupci katalánské vlády dohodli se zástupci Francie, že Katalánsko získá vojenskou podporu Francie a oddělí se od španělské monarchie a jako samostatná republika bude spadat pod ochranu francouzského krále Ludvíka XIII. [Fullola Pericot 1994: 141]

Tato dohoda přispěla k porážce kastilských vojsk v Barceloně, válka však neustávala a rozšiřovala se dál po katalánském území. Francouzská vojska využívala katalánská obydlí a loupila jako předtím vojska kastilská. Po roce 1652 začali Katalánci znovu spolupracovat raději s centrální madridskou vládou. Až v roce 1659 byla válka mezi Královstvím kastilským a Francií ukončena tzv. Pyrenejským mírem (*la Paz de los Pirineos*), Katalánsko připadlo pod španělskou monarchii se ztrátou části území na severu Katalánska, které připadlo Francii, čímž byla stanovena dnešní hranice mezi oběma zeměmi. [Augustí 2007: 85-88] Katalánsko si nadále udržovalo vlastní instituce, jakými byly vláda, parlament, který se skládal ze zastupitelů církve, šlechty a armády a ze zastupitelů lidu. Další důležitou institucí pro Katalánsko byla barcelonská Rada sta, která reprezentovala zájmy buržoazní oligarchie, instituce, která spolu s vládou rozhodovala o dění v Katalánsku.

Zlom pro Katalánsko a rozklad Aragonského království nastal po smrti posledního habsburského krále Karla II., s nástupem prvního krále z rodu Bourbonů Filipa V. roku 1700. Kvůli obavám, že se Španělsko spojí s Francií, neboť Filip V. byl vnuk Ludvíka XIV., musel svou pozici obhájit ve válce o španělské dědictví (*la Guerra de Sucesión Española*) a po třináct let čelit svým odpůrcům. Poté, co si utvrdil svou pozici v Kastilii, vstoupil Filip V. na katalánské území. Utrechtským mírem z roku 1713 byla oficiálně válka ukončena, avšak některá města v Katalánsku odolávala ještě následující rok a až 11. září 1714 byla dobytá Barcelona a završeny boje, což však v důsledku pro Katalánsko znamenalo začátek represe. [Fullola Pericot 1994: 157]

---

²³ Válka mezi Francií a Kastilií probíhala v letech 1635 – 1659 a byla součástí třicetileté války. [Ubieto 1995: 318-320]

Katalánsko bylo okupováno kastilskými vojsky, všechny jeho instituce byly s okamžitou platností zrušeny a vše spadalo pod vojenskou kontrolu královské armády. Dne 16. ledna 1716 byl vydán královský dekret pro Katalánsko (*Decreto de Nueva Planta*), který upravoval katalánskou politickou strukturu a utvrdil tak systém nastolený po roce 1714, zejména zrušení ústavních textů a samosprávních institucí Katalánska, jakými byly vláda, parlament a Rada sta, a aplikaci absolutismu, uniformismu²⁴ a kastilských zákonů [Augustí 2007: 95-96; ²⁵].

1.3 Růst katalánské emancipace

Již od 17. století a po celé století 18. bylo záměrem centrální madridské vlády eliminovat národnostní rozdílnosti, přičemž kastilština byla v královstvích španělské monarchie zaváděna nejprve jako oficiální jazyk na administrativní úrovni a posléze byla zakázána výuka, vydávání periodik a hraní divadelních her v jiném jazyce než v kastilštině. Toto vzbuzovalo vlnu nevole a protesty obyvatel oblastí s vlastním jazykem. Protesty se objevovaly také kvůli zvyšování daní²⁶. [Hernández 2010: 127; Ubieto 1995: 302] Politický odpor byl krutě trestán, což zapříčinilo odliv obyvatelstva do ostatních zemí Evropy. Zlepšení ekonomické situace nastalo za vlády Filipa V.²⁷, který udělal několik významných reforem. V Katalánsku oblast ekonomického rozvoje začala vzkvétat zásluhou jak zemědělství a obchodu, tak především díky průmyslové revoluci. Katalánsko se stalo jediným skutečným centrem průmyslu, zbytek území španělské monarchie byl průmyslem téměř nedotčen [Ubieto 1995: 336]. Ekonomický rozvoj lákal s vidinou pracovních příležitostí do Katalánska mnohé obyvatele z chudších regionů poloostrova. Přesto během 18. století narůstal vliv kastilštiny, katalánština postupně upadala, začala být považována za jazyk zastaralý a provinční, mrtvý pro literaturu a neznámý pro zbytek Evropy [Fullola Pericot 1994: 157].

Přes všechny snahy se španělské monarchii, sužované válkami a vojenskými povstáními, nepodařilo vytvořit centralizovaný a absolutistický stát dle francouzského

---

²⁴ Uniformismus – snaha o jednotnost, uniformitu.

²⁵ Museu d'Història de Catalunya. (2011) *En la periferia del imperio*. [online]. [cit. 28. 10. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.es.mhcat.net/exposiciones/salas_del_museu/en_la_periferia_del_imperio>.

²⁶ Toto byly příčiny i španělsko-portugalské roztržky a jeho odtržení v roce 1640. [Ubieto 1995: 302]

²⁷ Filip V. vládl mezi lety 1700 – 1746. [Ubieto 1995: 866]

modelu. [Keating 1996: 144] V roce 1812 byla přijata první španělská ústava (*Constitución de Cádiz*), která zakotvila liberální systém konstituční monarchie, s oddělením moci legislativní, kterou vykonával parlament, od výkonné, která náležela vládě. Nositelem svrchovanosti se stal národ. Ovšem tato ústava vydržela v platnosti pouhé dva roky a poté jí opět vystřídal absolutistický systém vlády. Španělsko ovládl konflikt mezi liberály a absolutisty. Tento konflikt se nesl celým 19. stoletím, přičemž liberálové byli po nástupu absolutismu krutě pronásledováni. [Ubieto 1995: 397-406] A kromě sílících snah o osamostatnění španělských kolonií se začaly uvnitř španělské monarchie probouzet snahy o národnostní emancipaci. Pro Katalánsko tak druhá polovina 19. století neznamovala jen opětovné nastartování ekonomiky díky rozvoji nových technologií, ale především dobu tzv. katalánského národního obrození, katalánsky nazývané *Renaixença*, to bylo zprvu zaměřeno na katalánskou kulturu, jazyk a umění, avšak posléze jej doprovázely politické protesty a manifestace republikánů, liberálů a demokratů, požadující ukončení monarchistické tradice a zřízení federální republiky. Nespokojenost s absolutistickou monarchií vyústila v roce 1868 ve španělskou revoluci, která zapříčinila abdikaci tehdejší královny Isabely II., vznik konstituční monarchie a nástup Amadea I. na trůn, jako jediného španělského krále zvoleného parlamentem.

V roce 1873 král abdikoval a parlamentem byla vyhlášena tzv. první španělská republika (*Primera República*). Její krátké trvání charakterizoval politický a ekonomický chaos a nepřipravenost na takovéto státní zřízení, důsledkem toho byla v roce 1874 opět zrestaurována bourbonská monarchie v osobě Alfonse XII. [Augustí 2007: 146-147]

V této době byl již zřetelný narůstající politický vliv katalánského nacionalismu, stále hlasitější požadavky buď na zřízení federativního systému vlády, nebo usilující o samostatnost. Čím dál více se mluvílo o katalánském independentismu, přirovnávající ho k hnutí za nezávislost na Kubě. Mimo jiné se v Katalánsku začala vydávat řada katalánských periodik a vznikaly různé kulturní organizace. V roce 1891 byla založena politická skupina Katalánská Unie (*Unió Catalanista*, španělsky *Unión Catalanista*), složená z odborů a sdružení, která v Manrese v roce 1892 vypracovala první předautonomní dokument ústavního

charakteru pro Katalánsko – takzvané Zásady z Manresy (*les Bases de Manresa*, španělsky *las Bases de Manresa*). [Hernández 2010: 154] Zde již byl jasně deklarován požadavek na reorganizaci státního zřízení a uznání Katalánska jako samostatné politické jednotky.

1.4 Vývoj katalánské emancipace ve 20. století

Od začátku 20. století se stala nejdůležitější katalánskou stranou tzv. Regionální Liga (*Lliga Regionalista*, španělsky *Liga Regionalista*), byla konzervativní křesťansko-demokratickou stranou podporující myšlenku katalánského nacionalismu. Tato strana usilovala o vytvoření společenství, které by zaštiťovalo katalánské provincie a získalo určitou míru samosprávy. S touto stranou se v roce 1906 spojily v koalici nazývanou Katalánská solidarita (*Solidaritat Catalana*, španělsky *Solidaridad Catalana*) všechny katalánské strany, s výjimkou Radikálně republikánské strany (*Partido Republicano Radical*). Tato koalice v následujících legislativních volbách v roce 1907 získala 41 z možných 44 křesel pro Katalánsko ve španělském parlamentu. Kvůli vnitřním sporům se však již roku 1909 tato koalice rozpustila. [Sobrequés i Gallicó 2007: 92] Úsilí Regionální ligy vytvořit katalánské společenství neutuchalo, vyjednávání s centrální vládou a předložení návrhů stanov pro katalánské společenství vedlo k tomu, že roku 1913 byl vydán královský dekret (*Real Decreto sobre Mancomunidades*), který stanovoval normy pro zřízení a kompetence společenství sdružených provincií. Poté roku 1914 byly schváleny, v souladu s královským dekretem, stanovy pro společenství katalánských provincií a vzniklo tak tzv. Společenství Katalánska (*la Mancomunitat de Catalunya*, španělsky *la Mancomunidad de Cataluña*), instituce, která administrativně zastřešovala všechny čtyři katalánské provinční zastupitelství (Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona), reprezentována čelními představiteli těchto provincií. Katalánsko bylo tak dle těchto stanov zplnomocněno převzít do své správy výkonnou moc v oblasti kultury, vzdělání, zřizování knihoven, zemědělství, zdravotnictví, sociální péče, správy silnic a železnic. Ačkoli výše zmíněný královský dekret platil pro území celého Španělského království, této možnosti využilo pouze Katalánsko. [Martín-Retornillo 1978: 282-288]

V roce 1917 se katalánská Regionální liga poprvé spolupodílela na centrální vládě. Toto období bylo politicky příznivé pro Katalánsko, v roce 1919 zástupci Společenství Katalánska vypracovali projekt Statutu katalánské autonomie, který byl následně čelními představiteli Katalánska schválen a předložen centrální vládě. Avšak vládní krize, odmítnutí španělské opozice a následný státní převrat a nastolení diktatury generála Miguela Prima de Rivery²⁸ tento projekt zastavily. Během období diktatury bylo rozpuštěno Společenství Katalánska, byla zakázána hymna, vlajka, veřejné používání katalánštiny a politické strany Katalánska byly postaveny mimo zákon. Katalánsko tak na další příležitost k ucházení se o autonomii a prosazování svých politických zájmů muselo vyčkat až do nastolení druhé Španělské republiky roku 1931.

V rámci druhé španělské republiky získalo Katalánsko autonomní statut schválený v roce 1932, jež vydržel s těžkostmi v platnosti pouhých několik let. Autonomní systém byl narušen nestabilní politickou situací Španělské republiky. Střety mezi levicově orientovanými zastánci republikánského zřízení a pravicovými konzervativními skupinami vyústily španělskou občanskou válku. V roce 1936 vojenští povstalci zahájili státní převrat, který vedl k vypuknutí občanské války na celém španělském území, ta trvala tři roky a vyžádala si statisíce obětí. V roce 1939 byla válka ukončena vítězstvím povstalců pod vedením generála Francisca Franca, který nastolil nacionalistický autoritativní režim, jímž byl definitivně suspendován autonomní systém Katalánska, Baskicka a Galicie – historických regionů, které během druhé republiky nabyly autonomii. Po dobu vlády Francisca Franca²⁹ Katalánci neměli nárok na jakékoli projevy vlastní národní identity – jazyk, tradice, státní symboly apod.

Zlom nastal až po diktátorově smrti v roce 1975, kdy Španělsko začalo směřovat k demokratickému režimu a následně pak ústavou a posléze autonomním statutem z roku 1979 (*Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, španělsky *Estatuto de Autonomía de Cataluña*) byla opětovně stvrzena autonomie Katalánského území.

---

²⁸ Vojenská diktatura generála Miguela Prima de Rivery trvala od roku 1923 do jeho odstoupení roku 1930.

²⁹ Generál Francisco Franco Bahamonde vládl od roku 1939 až do své smrti roku 1975. Ačkoli sám pocházel z Galicie a hovořil galicijsky, nařídil jako jediný oficiální jazyk Španělska španělštinu a všechny ostatní jazyky postavil mimo zákon.

Tento statut byl platný až do roku 2006, kdy byl katalánský autonomní statut zreformován a schválena jeho nová verze. Od roku 2006 se Katalánsko řídí dle autonomního statutu 2006 (*Estatut d'Autonomia de Catalunya 2006*, španělsky *Estatuto de Autonomía de Cataluña, 2006*). Tato nová verze autonomního statutu byla po svém schválení a vejití v platnost vystavena opozičním protestům a obviněna z protiústavnosti, proto byla podrobena důkladné kontrole u ústavního soudu, který nakonec rozhodl o vyjmutí či přeformulování několika článků. Rozhodnutí ústavního soudu bylo vydáno v létě roku 2010 a setkal se s nečekaně mohutnými protesty v Katalánsku³⁰.

Katalánsko si tak během 20. a počátkem 21. století prošlo řadou zásadních politických změn a zvrátů, které se silně zapsaly do vědomí místního obyvatelstva. Seznámení se s nimi nám usnadní pochopit dnešní Katalánsko a utvořit si názor na to, proč nadále panují rozepře mezi Katalánci a Španěly v řadě důležitých politických otázek.

---

³⁰ 10. července 2010 po zveřejnění schválené verze autonomního statutu 2006 ústavním soudem, která mimo jiné odepřela Katalánsku možnost nazývat se národem (*nació*, španělsky *nación*), vyšlo do ulic Barcelony přes milión Katalánců s katalánskými vlajkami, skandujících „Jsme národ“ (*Som una nació*, španělsky *Somos una nación*).

2. Autonomní postavení Katalánska do roku 2006

Autonomnímu statutu z roku 2006 předcházely pouze dva autonomní statuty, z roku 1932 a z roku 1979. Autonomie Katalánska, získaná autonomním statutem z roku 1932, měla krátké trvání, byla anulována nástupem diktatury generála Francisca Franca a Katalánci na znovuzískání autonomie museli čekat celých čtyřicet let.

2.1 První katalánský autonomní statut 1932

Po pádu diktatury generála Prima de Rivery zvítězily v dubnových volbách roku 1931 republikánské strany, a to jak v Katalánsku, tak na území celého Španělska. Tato politická situace oslabovala pozici stávajícího monarchistického režimu a dne 14. dubna 1931 v Madridu vyústila v svolání samostatné tzv. druhé španělské republiky (*Segunda república*). Zároveň však v Barceloně, paralelně s tímto činem, čelní představitel katalánské politické scény Francesc Macià, lídr Katalánské republikánské levice (*Esquerra Republicana de Catalunya – ERC*, španělsky *Izquierda Republicana de Cataluña – IRC*), vyhlásil samostatnou Katalánskou republiku. Proti jeho svolání se zvedly protesty u španělských republikánů, Francesc Macià nakonec ustoupil na nátlak centrální vlády a souhlasil s jednotnou Španělskou republikou, v níž bude mít Katalánsko určitou míru autonomie, která bude garantována ústavou, autonomním statutem a vlastními vládními institucemi.

Katalánská vláda vypracovala projekt autonomního statutu, který se dle místa svého vypracování nazývá také statut z Núrie (*Estatut de Núria*, španělsky *Estatuto de Núria*). Návrh byl následně dne 2. srpna 1931 schválen katalánskými občany v referendu. K urnám se dostavilo 75% oprávněných voličů, 90% z nich hlasovalo pak pro přijetí tohoto znění autonomního statutu³¹.

Statut nebyl ovšem vypracován tak, aby byl v souladu s ústavou druhé republiky, neboť ústava byla v této době teprve vypracována. Proto na základě

---

³¹ Generalitat de Catalunya. (2007) *Primera época 1931-1936*. [online]. [cit. 5. 5. 2011]. Dostupné z WWW:<<http://www.gencat.cat/especial/dogc/cas/primera.htm>>.

schválené španělské ústavy z prosince roku 1931³², která v mnohém odporovala znění statutu z Núrie, prošel text autonomního statutu značnými změnami a jeho finální podoba byla následně schválena dne 9. září 1932 španělským parlamentem. První zásadní změnou bylo úplné odstranění preambule statutu, kde bylo mimo jiné uvedeno, že Katalánsko si přeje, aby se španělský stát strukturoval způsobem, který by umožnil vznik federace všech hispánských národů, prozatím prostřednictvím autonomních statutů, které by se však dále graduálně rozvíjely.³³

V souladu se španělskou ústavou z roku 1931, v jejíž první kapitole (čl. 8)³⁴ o národní organizaci se uvádí, že španělský stát, ve svém aktuálním neredukovatelném rozsahu svého území, bude složen z obcí spojených v provincie a z regionů, které si zřídí autonomní režim.³⁵ Katalánský autonomní statut 1932 definoval (čl. 1) Katalánsko jako autonomní region uvnitř španělského státu složený z provincií Barcelony, Tarragony, Léridy a Girony. Oproti tomu v původním znění statutu z Núrie bylo Katalánsko definováno jako autonomní stát uvnitř druhé španělské republiky.

Oficiálním jazykem spolu se španělštinou byla uzákoněna katalánština. S podmínkou uvedenou ve čl. 4 španělské ústavy 1931, že všichni Španělé mají povinnost umět španělsky a právo španělštinu používat, aniž by se tím poškozovala práva přisuzována v zákonech provinčním a regionálním jazykům.³⁶ Na toto odkazoval mimo jiné fakt, že například notáři či státní kontrolní finanční pracovníci, kteří se v Katalánsku chtěli ucházet o volné místo, byli dle článku 12 autonomního statutu Katalánska 1932 povinni znát katalánštinu a katalánské právo (čl. 12 statutu 1932).

---

³² Španělská ústava 1931 (*Constitución 1931 - Constitución de la República Española: 1931*). [online]. Madrid. Staženo na WWW: <http://www.congreso.es/constitucion/ficheros/historicas/cons_1931.pdf>.

³³ Viz Statut z Núrie: *Preàmbul: Catalunya vol que l'Estat espanyol s'estructuri d'una manera que fes possible la federació entre tots els pobles hispànics, ja establerta de moments per mitjà d'Estatuts particulars com el nostre, ja d'una manera gradual.*

³⁴ Dále vždy citovány relevantní články celonárodní ústavy 1931 a katalánského statutu 1932. Tedy zdroje:

1) Španělská ústava 1931 (*Constitución 1931 - Constitución de la República Española: 1931*). [online]. Madrid. Staženo na WWW: <http://www.congreso.es/constitucion/ficheros/historicas/cons_1931.pdf>. Dále jen ústava 1931.

2) Autonomní statut Katalánska 1932 (*Estatut 1932 - Estatuto de Cataluña: aprobado por las Cortes Constituyentes*). Barcelona: Orbis. 24 s. Dále jen statut 1932.

³⁵ Viz ústava 1931: *El estado español, dentro de los límites irreductibles de su territorio actual, estará integrado por Municipios mancomunados en provincias y por las regiones que se constituyan en régimen de autonomía.*

³⁶ Viz ústava 1931: čl.4. *Todo español tiene obligación de saberlo y derecho de usarlo, sin perjuicio de los derechos que las leyes del Estado reconozcan a las lenguas de las provincias o regiones.*

Ve 2. kapitole španělské ústavy 1931 se psalo o jediné národnosti, která byla stejná pro všechny občany narozené na území Španělska či v zahraničí, pokud alespoň jeden z rodičů byl Španěl, a tou byla národnost španělská (čl. 23 ústavy 1931). V tomto ohledu ve druhém autonomním statutu z roku 1979 již zaznamenáváme malou změnu ve prospěch Katalánska, a tou je uznání jeho vlastní národnosti.

Článek 14 autonomního statutu Katalánska 1932 ustanovil vládní instituce Katalánska, kterými byly parlament a vláda v čele s prvním ministrem.³⁷ Parlament byl volený všeobecným přímým tajným hlasováním na maximální délku mandátu 5 let. Osoba předsedy vlády, volena katalánským parlamentem, byla nejvyšším politickým reprezentantem Katalánska ve vztahu se Španělskou republikou. (čl. 14 statutu 1932)

Prvním předsedou katalánské autonomní vlády se stal lídr Katalánské republikánské levice (ERC), již výše zmiňovaný Francesc Macià, a po jeho smrti, v roce 1934 nastoupil do čela ERC a vlády Lluís Companys i Jover, který vytrval ve své funkci i po celou občanskou válku³⁸. Po okupaci Katalánska frankistickými vojsky v roce 1939 odešel do exilu do Francie, kde byl zatčen německým gestapem a odeslán zpět do Španělska, kde byl následně popraven zastřelením³⁹.

Okupace Katalánska a vítězství frankistických vojsk znamenaly definitivní konec pro katalánské instituce a autonomní politický systém. Autonomní statut Katalánska z roku 1932 vydržel tak v platnosti pouhých několik let. Po tuto krátkou dobu však Katalánsko opravňoval, v porovnání s předchozím absolutistickým obdobím, k širokému okruhu kompetencí uvedených především v článku 11, ve kterém jsou uvedeny kompetence výhradně spravované autonomní vládou (*competencias exclusivas*) – oblast dopravy (spravování železnic, dálnic, vodních cest a přístavů), oblast zemědělství a hospodářství (lesnictví, zemědělství, chov dobytka, zemědělské odborové svazy a asociace), oblast dobročinnosti, vnitřního zdravotnictví, řízení a zadávání veřejných zakázek, družstev a podílových fondů. (čl. 11 statutu 1932)

---

³⁷ Viz statut 1932 čl. 14: *La Generalidad estará integrada por el Parlamento, el presidente de la Generalidad y el Consejo ejecutivo.*

³⁸ Španělská občanská válka byla vedena mezi lety 1936 – 1939.

³⁹ Museu d'Història de Catalunya. (2011) *En la periferia del imperio*. [online]. [cit. 2. 11. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.es.mhcat.net/exposiciones/salas_del_museu/los_anos_electricos/la_guerra_civil/lluis_companys.

Druhá oblast svěřených funkcí byla již dle zákona upravována státními institucemi, avšak výkonnou moc v těchto oblastech přebírala autonomní oblast a její instituce (*competencias ejecutivas*). Byly jimi následující funkce shodně uvedené v článku 15 ústavy 1931 a článku 5 autonomního statutu Katalánska 1932 – účinnost oficiálních prohlášení a veřejných dokumentů, váhy a míry, minimální nařízení týkající se lesnictví, zemědělství a hospodářství, jednalo-li se o ochranu národního bohatství a koordinaci národní ekonomiky, oblast železnic, silnic, kanálů, telefonních sítí a přístavů, bylo-li to tak ve všeobecném národním zájmu, minimální nařízení o zdravotnictví, zdravotním a sociálním pojištění, oblast vodního hospodářství, lovu a říčního rybolovu, zřízení tisku a veřejných představení, vyvlastňování pozemků, socializace přírodních zdrojů a podniků, oblast civilního letectví a radiokomunikačních služeb. (čl. 11 statutu 1932, čl. 15 ústavy 1931)

V oblasti školství, kterou upravil článek 7 autonomního statutu 1932, se Katalánsku přiznalo právo zakládat a udržovat školy všech stupňů, pokud by tak bylo provedeno v souladu s článkem 50 ústavy 1931⁴⁰. V čl. 50 španělské ústavy se uvádělo, že v autonomních regionech se výuka mohla vést v příslušných regionálních jazycích, pod podmínkou povinného studia španělštiny, která taktéž byla využita jako výukový jazyk na školách prvního a druhého stupně.⁴¹ (čl. 50 ústavy 1931)

Oblast finančnictví byla dle ústavy 1931 svěřena výhradně centrální vládě. Služby veřejné bezpečnosti přesahující hranice katalánského regionu byly taktéž přiřčeny státu, například pohraniční policie, oblast emigrace a imigrace, vydávání stíhaných osob a vyhoštění ze země. Katalánsku pak byla svěřena oblast vnitřního pořádku a místní policie. (čl. 8 statutu 1932)

V kompetencích katalánské autonomní vlády byla dále oblast katalánského občanského práva s výjimkou případů uvedených ve článku 14 ústavy 1931, kde byly vyjmenovány oblasti svěřené výlučně státu. Katalánsku také připadla administrace

---

⁴⁰ Viz statut 1932 čl. 7: *La Generalidad de Cataluña podrá crear y sostener los centros de enseñanza en todos los grados y órdenes que estime oportunos, siempre con arreglo a lo dispuesto en el artículo 50 de la Constitución.*

⁴¹ Viz ústava 1931 čl. 50: *Las regiones autónomas podrán organizar la enseñanza en sus lenguas respectivas. Es obligatorio el estudio de la lengua castellana, y ésta se usará también como instrumento de enseñanza en todos los Centros de instrucción primaria y secundaria de las regiones autónomas.*

vlastního soudnictví ve všech jurisdikcích vyjma vojenské a armádní. (čl. 12 statutu 1932)

Reforma autonomního statutu mohla být provedena na základě iniciativy katalánské vlády, prostřednictvím referenda na městských zastupitelstvech a schválením katalánského parlamentu nebo z iniciativy centrální vlády a na návrh čtvrtiny poslanců katalánského parlamentu.⁴² V obou případech bylo nutné pro schválení nového autonomního statutu dvou třetin poslanců španělského parlamentu. (čl. 18 statutu 1932)

Období 1933 – 1934 se ve Španělské republice neslo v duchu hospodářského úpadku, částečně vyvolaného světovou krizí, a konfliktu mezi centrální vládou, pravicovou od voleb 1933, a katalánskou vládou a narůstajícími separatistickými tendencemi. To vše vyústilo ve vyhlášení samostatného katalánského státu dne 6. října 1934 čelním představitelem Lluísem Companysem. Ovšem státní vojenská posádka celý pokus během několika hodin zlikvidovala. [Ubieto 1995: 694]

Od tohoto pokusu byla katalánská politika značně limitována, Lluís Companys a jeho blízcí kolegové byli uvězněni a Katalánský autonomní statut byl suspendován po zbytek volebního období centrální pravicové konzervativní vlády do roku 1936, kdy ve volbách zvítězila koalice Národní fronta (*Frente popular*) složená z levicových, socialistických a komunistických stran.

2.2 Období Francovy diktatury

Před samotnou okupací Katalánska frankistickými vojsky vydal generál Franco dne 4. dubna 1938 Zákon o zrušení autonomního statutu Katalánska (*Ley de derogación del estatuto de autonomía de Cataluña*), ve kterém nařídil obnovit jednotu vlasti, likvidaci režimu stanoveného katalánským autonomním statutem a navrácení tak pocty provinciím Katalánska tím, že budou moci znovu spadat pod jednotnou španělskou vládu. [Tornos 2007: 198]

---

⁴² Viz statut 1932 čl. 18: *Este Estatuto podrá ser reformado: a) Por iniciativa de la Generalidad, mediante referéndum de los Ayuntamientos y aprobación del Parlamento de Cataluña.. b) Por iniciativa del Gobierno de la República y a propuesta de la cuarta parte de los votos de las Cortes.*

Prohra pro většinově republikánsko–levicové Katalánsko ve španělské občanské válce znamenala počátek tvrdé represe, zrušení svobod, nuceného potlačení vlastního sebeurčení a útěků do exilu. Jen mezi 27. lednem a 13. únorem roku 1939 překročilo hranice mezi Katalánskem a Francií půl miliónu osob. [Hernández 2010: 188]

Francova diktatura byla obdobím vlády ultranacionalistické pravicové tradicionalistické ideologie s fašizujícími elementy generála Francisca Franca Bahamonde, opírajícího se o podporu Falangy⁴³, armády a církve. Španělsko pod vlivem Franca se mělo proměnit na zcela homogenní stát, prostý všech „odchylek“ a odlišností. Katalánsko se proto muselo zříci všech svých charakteristických znaků, jakým byl především jazyk a národní symboly, a mělo být plně asimilováno. Jakýkoli odpor byl krutě trestán, do roku 1953 bylo v Katalánsku uvězněno 35.000 lidí, z nichž 3.385 bylo popraveno [Díaz 1996: 21].

První léta diktatury byla nejkřutější, nejen kvůli represivní Francově politice, ale i kvůli válečným důsledkům, jakými byly bída, hlad, lidské ztráty, stagnace ekonomiky. Svůj vliv také sehrála celková situace v Evropě a druhá světová válka. Na přelomu padesátých a šedesátých let došlo ke zlepšení ekonomické situace. Zrušení zákazu exportu a importu, otevření se více zahraničí a jasné odsouzení komunistického bloku, zlepšily španělskou pověst a roku 1955 Španělsko vstoupilo do OSN, která dříve tak ostře kritizovala Francův režim.

Ekonomika rostla hlavně díky rozvoji průmyslu a turismu, což spolu přinášelo i nové myšlenkové proudy, které pak ovlivňovaly, dříve tak uzavřenou, mentalitu obyvatel. Sílily požadavky na politickou změnu. Katalánští čelní představitelé navíc po celou dobu v exilu byli politicky aktivní ve snaze udržet kontinuitu autonomního statutu a národního uvědomění. Uvnitř Katalánska se formovala protifrankistická opozice a dne 7. listopadu 1971 v kostele Svatého Augustina v Barceloně se ustavilo v ilegalitě tzv. Katalánské shromáždění (*l'Asamblea de Catalunya*, španělsky *la Asamblea de Cataluña*). Toto shromáždění představovalo základnu pro protifrankistickou opozici složenou z politických stran, odborářů, místních asociací,

---

⁴³ Falanga (*Falange española tradicionalista - FET*) byla politickou stranou opírající se o ideologii národního syndikalismu, fašismu a prvky katolicismu, podporující režim generála Francisca Franca.

intelektuálů a studentů, která se snažila zmobilizovat širokou veřejnost, vedená heslem „svoboda, amnestie a autonomní statut“. [Tornos 2007: 63] S úmrtím Francisca Franca dne 20. listopadu 1975 již nikdo nepochyboval o tom, že tím skončilo nejčernější období a nastanou demokratické změny.

Ovšem po téměř čtyřiceti letech represe „čehokoli katalánského“ bylo katalánské obyvatelstvo značně diverzifikováno. Katalánština přetrvala, avšak jako jazyk, kterým se mluvilo pouze v domácnostech. Vyrostla tak celá generace, která hovořila doma katalánsky, ovšem neuměla číst ani psát tímto jazykem, neboť školní výuka byla pouze španělská. Navíc průmyslový a ekonomický rozvoj, zvláště pak v šedesátých letech, přilákal do tohoto regionu obrovský počet imigrantů z ostatních částí Španělska, zejména pak z tradičně zemědělských regionů, jakým byla například Andalusie. Toto zapříčinilo, že v období španělského přechodu k demokracii 40% obyvatel žijících na území Katalánska bylo narozeno mimo toto území. [Keating 1996: 148] S těmito migračními vlnami bylo spojeno vytváření vlastních čtvrtí či městských částí, které si udržovaly zvyky, kulturu a jazyk z místa původu. Toto zásadně napomáhalo Francově nacionální politice a po jeho smrti komplikovalo prosazování katalánských požadavků.

Vezměme v potaz, že například v Barceloně žilo v roce 1981 35,7% obyvatel narozených mimo Katalánsko, a z toho pouze 2,4% v zahraničí a 33,3% v jiných částech Španělska.⁴⁴ Toto číslo se následně snižovalo přirozeným přírůstkem obyvatelstva a ubýváním vnitřní migrace. Druhá generace těchto přistěhovalců už byla narozená v Katalánsku a nezapadala do těchto statistik, ovšem rodinné zvyky a jazyk se měnily jen v malé míře.

2.3 Španělská ústava 1978

Po smrti Francisca Franca byla opětovně zrestaurována monarchie a výkon funkce hlavy španělského státu převzal princ z rodu Bourbonů Juan Carlos I., který se tak stal králem španělské monarchie. Král následně v roce 1976 jmenoval Adolfa Suaréze předsedou provizorní španělské centrální vlády, jenž měl za úkol zreformovat

---

⁴⁴ Ajuntament de Barcelona. (2009). *Población de Barcelona por lugar de nacimiento*. [online]. [cit. 5. 5. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.bcn.es/estadistica/castella/dades/inf/lecpadro/lec08/part1/t31.htm>>.

státní politický systém a dovést zemi k demokratickým volbám. [Ubieto 1995: 756 - 764] V Katalánsku ustavila tzv. Rada katalánských politických sil (*Consell de Forces Polítiques de Catalunya*, španělsky *Consejo de Fuerzas Políticas de Cataluña*), složená z představitelů katalánských politických stran, která reprezentovala Katalánsko na státní úrovni, zatímco již výše zmiňované Katalánské shromáždění sloužilo spíše k vnitřní mobilizaci katalánského obyvatelstva. Společně se snahou přetvořit Španělsko na demokratický stát se Katalánci snažili znovuzískat svojí autonomii. K prvním celostátním demokratickým volbám šli již zlegalizované katalánské strany s požadavkem obnovení autonomního statutu z roku 1932, a to spolu se všemi institucemi a kompetencemi zrušenými po dobu Francovy diktatury. Dle královského dekretu 41/1977 (španělsky *Real Decreto – ley 41/1977*) bylo možné autonomní statut vypracovat avšak až po schválení nové demokratické ústavy, aby se tak vyvarovalo opakování se situace z počátku druhé republiky. [Tornos 2007: 63]

Cesta k nové španělské demokratické ústavě byla vedena snahou o společenský konsenzus. V roce 1976 provizorní vláda v čele s Adolfem Suárezem nechala vypracovat zákon o politické reformě, který byl následně schválen nejprve frankistickým parlamentem a poté 94,1% kladnými hlasy v referendu, při účasti 77,7% oprávněných voličů.⁴⁵ Po tomto prvním úspěchu Suárezovy vlády se v červnu roku 1977 konaly všeobecné demokratické volby, prvně od roku 1936, s velmi vysokou volební účastí - 79,8% voličů. [Ubieto 1995: 765] Celostátně zvítězila Suárezova strana Svaz demokratického středu⁴⁶ (*Unión Centro Democrática*, UCD), v Katalánsku jasně převažovaly levicové strany, jakými byla Španělská socialistická dělnická strana (*Partido Socialista Obrero Español*, PSOE) a koalice levicových katalánsko nacionálních stran Demokratický pakt pro Katalánsko (*Pacte Democràtic per Catalunya*, PDPC, španělsky *Pacto democrático por Cataluña*).

Nově zvolený španělský parlament vypracoval návrh ústavy, který byl v říjnu roku 1978 schválen nejprve v obou parlamentních komorách a následně téhož roku

---

⁴⁵ CARRERAS, A. a kol. 2005. *Estadísticas históricas de España siglos XIX y XX*. 2.vyd. Bilbao: fundación BBVA. 1113 s. ISBN 84-96515-00-1. [online]. [cit. 28. 4. 2011] Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=PTkf5Sh0Ay8C&lpg=PA1113&ots=VGrc_U8ihg&dq=ley%20de%20la%20reforma%20pol%C3%ADtica%20referendum%2077%25%20votantes&hl=cs&pg=PA1113#v=onepage&q&f=false>.

⁴⁶ V českém prostředí též používán název Unie demokratického středu.

v prosinci občany v referendu, ovšem již s nižší volební účastí než u předešlého referenda, celostátně 67,1% voličů, z nichž se 87,8% vyjádřilo kladně. V samotném Katalánsku byla volební účast cca 67,9%, z toho 90,4% podpořilo přijetí nové španělské ústavy 1978.⁴⁷ Schválením nové demokratické ústavy⁴⁸ tak mohla být dokončena práce na vlastních autonomních statutech.

V samotné ústavě není striktně stanovena územní organizace státu a rozdělení autonomních společenství, toto je uvedeno pouze jako právo, kterého smí každý region využít. Ve článku 2 ústavy 1978 je stanoveno, že ústava se zakládá na nezrušitelné jednotě španělského národu, společné a nedělitelné vlasti všech Španělů, ale zároveň je uznáno a garantováno právo na autonomii národností a regionů, ze kterých se skládá, stejně jako je garantována solidarita mezi nimi.⁴⁹ Španělská ústava tím, že stanovuje jeden španělský národ, který se skládá z více národností, dle mého názoru, odporuje obecné definici, že národnost je označení příslušnosti k národu. Tento článek ústavy byl ovšem kompromisem pro to, aby se oficiálně zachovala jednotnost země a zároveň se vyhovělo požadavkům historických regionů. V článku 11 ústavy 1978, který pojednává o národnosti, se již ale píše jen o jedné státní národnosti, která přísluší Španělům, a tou je národnost španělská. Ve španělských občanských průkazech tedy naleznete národnost španělskou, a to i v těch oblastech, kterým byla přisouzena vlastní národnost, jako tomu je právě v případě Katalánska. (čl. 2, čl. 11 ústavy 1978)

Ve článku 3 ústavy 1978 se ustanovila španělština jako oficiální státní jazyk, který jsou povinni znát všichni Španělé a mají právo jej užívat. A dále pak, ostatní jazyky španělské monarchie (katalánština, baskičtina a galicijština) jsou oficiálními v příslušných autonomních společenstvích v souladu s jejich statuty.⁵⁰ Tím byla stanovena dvoujazyčnost regionů, které měly svůj vlastní oficiální jazyk.

---

⁴⁷ Depòsit digital de documents de la UAB. 2003. *El referèndum constitucional de 6 de diciembre de 1978*. [online]. [cit. 29. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://ddd.uab.cat/pub/expbib/2003/lce/referendum.pdf>>.

⁴⁸ Španělská ústava 1978 (*Constitución 1978 - Constitución española*). Madrid. Staženo z WWW: <http://www.boe.es/aeboe/consultas/enlaces/documentos/ConstitucionCASTELLANO.pdf>>. Dále jen ústava 1978.

⁴⁹ Viz ústava 1978 čl. 2: *La Constitución se fundamenta en la indisoluble unidad de la Nación española, patria común e indivisible de todos los españoles, y reconoce y garantiza el derecho a la autonomía de las nacionalidades y regiones que la integran y la solidaridad entre todas ellas.*

⁵⁰ Viz ústava 1978 čl. 3: *1. El castellano es la lengua oficial del Estado. Todos los españoles tienen el deber conocerla y el derecho usarla. 2. Las demás lenguas españolas serán también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas de acuerdo con sus Estatutos.*

Vlastní územní organizaci státu je v ústavě 1978 věnován Titul VIII. skládající se ze tří kapitol: kapitola I. Obecné zásady, kapitola II. Místní administrace a kapitola III. Autonomní společenství. Důležitými jsou pak zejména články 143 a 151 kapitoly o autonomních společenstvích, které stanovují procesy pro získání autonomie, na kterou ústava přisuzuje právo. Článek 151 byl pak myšlen zejména pro historické regiony, ačkoli to v ústavě není výslovně uvedeno. Ústava nestanovuje míru autonomie, v článku 148 jsou vypsány kompetence, které mohou autonomní společenství získat, a článek 149 stanovuje kompetence čistě státní. Míra autonomie se tak může lišit v závislosti na rozsahu kompetencí, které si autonomní společenství zahrnou do svých autonomních statutů. S tou podmínkou, že rozdíly mezi statuty jednotlivých autonomních společenství v žádném případě nesmí implikovat ekonomická či sociální privilegia (čl. 138 ústavy 1978).

2.4 Druhý katalánský autonomní statut 1979

Práce na novém katalánském autonomním statutu započala ještě před schválením nové ústavy, proto aby mohl být jeho návrh předložen španělskému parlamentu co nejdříve po jejím schválení. Katalánští poslanci jmenovali komisi, jejíž členové byli pověřeni úkolem vypracovat text autonomního statutu. Největší část prací komise na textu probíhala v hotelu Sau na severu Katalánska, proto je text statutu znám jako tzv. statut ze Sau (*Estatut de Sau*, španělsky *Estatuto de Sau*). Projekt byl vypracováván zároveň s probíhajícími debatami o nové španělské ústavě, ovšem byl sledován průběh debat, aby neodporoval výsledkům jednání o ústavním dokumentu a posléze tak s ním byl v souladu. Touto komisí byl předložen katalánským poslancům dne 16. prosince 1978, v době, kdy již byl znám a schválen text nové španělské demokratické ústavy. [Tornos 2007: 69] Poslanci byl následně projednáván a dne 13. srpna 1979 schválen. Poté – v souladu s článkem 151 ústavy 1978 – bylo nutno předložit tento text ke schválení v referendu obyvatelstvu, na které se vztahoval, s podmínkou schválení ve všech čtyřech katalánských provinciích většinou hlasů.

Referendum proběhlo dne 25. října 1979 za účasti 59,7% voličů a tento text autonomního statutu byl schválen 88,5% kladných hlasů.⁵¹ Více než 40% absence voličů se dá vyložit tím, že všeobecný entusiasmus, který byl podpořen především heslem „svoboda, amnestie a autonomní statut“⁵² katalánského shromáždění zformovaného v období Francovy diktatury, po prvních demokratických krocích, jakými byly všeobecné volby do parlamentu a vypracování demokratické ústavy, opadl a obyvatelstvo se soustředilo více na své každodenní starosti. Rozhodující byl také jistě fakt, že ke schválení statutu v referendu stačila pouhá většina kladných hlasů a nebylo stanoveno kvótum nutné pro to, aby hlasování bylo prohlášeno za platné.

Text byl následně v listopadu předložen španělskému dvoukomorovému parlamentu (*Cortes Generales*) v Madridu, nejprve poslanecké sněmovně, kde byl schválen 303 kladnými hlasy – pouze jeden poslanec hlasoval proti a třináct se zdrželo hlasování, v prosinci téhož roku pak v senátu, tentokrát 168 kladnými hlasy (stejně jako v poslanecké sněmovně pouze jeden hlas proti a tři senátoři se zdrželi hlasování). Dne 18. prosince tento text ratifikovaný oběma komorami španělského parlamentu obdržel potvrzení krále Juana Carlose I. a dne 22. prosince byl uveřejněn v Oficiálním státním zpravodaji (*Boletín Oficial del Estado* – BOE). [Tornos 2007: 75, 98]

Politická debata o novém statutu se v mnohém lišila od té, která se týkala statutu 1932. Při tvorbě demokratického režimu Španělska po pádu Francovy diktatury byl již celostátní názor takový, že je třeba decentralizovat státní zřízení a obecně se této myšlence nebránilo. Kdežto v první polovině 20. století schválení autonomního statutu bylo zapříčiněno především prosazením snah katalánských čelních politických představitelů a kompromisem pro udržení celistvosti území.

2.5 Systém založený druhým autonomním statutem 1979

Katalánský autonomní statut z roku 1979 opětovně ukotvil katalánštinu jako vlastní a oficiální jazyk Katalánska a oproti statutu z roku 1932 byla Katalánsku

---

⁵¹ CARRERAS, A. a kol. 2005. *Estadísticas históricas de España siglos XIX y XX*. 2.vyd. Bilbao: fundación BBVA. 1113 s. ISBN 84-96515-00-1. [online]. [cit. 28. 4. 2011] Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=PTkf5Sh0Ay8C&lpg=PA1113&ots=VGrc_U8ihg&dq=ley%20de%20la%20reforma%20pol%C3%ADtica%20referendum%2077%25%20votantes&hl=cs&pg=PA1113#v=onepage&q&f=false>.

⁵² V originále „*Llibertat, amnistia y Estatut d'Autonomia*“.

přiznána vlastní národnost. Katalánské národnostní znaky opět nabyly na legalitě, stejně jako byly opětovně ustaveny katalánské autonomní exekutivní a legislativní instituce.

2.5.1 *Legislativa*

Autonomní statut 1979 ustavil jednokomorový parlament se sídlem v Barceloně, který je tvořen 135 zákonodárci. Poslanci jsou voleni na čtyři roky všeobecným přímým, tajným hlasováním, v souladu s volebním zákonem, který musí zajistit adekvátní reprezentaci všech oblastí Katalánska a který si katalánský parlament sám schvaluje⁵³. Poslanci nepodléhají imperativnímu mandátu a disponují poslaneckou imunitou⁵⁴.

Parlament musí mít svého předsedu, předsednictvo a stálou radu. Svého předsedu si volí parlament na ustavujícím zasedání na počátku každé legislatury. Pro jeho zvolení je nutná v prvním kole absolutní většina hlasů, pokud žádný kandidát tuto většinu neobdrží, do druhého kola postupují dva kandidáti s nejvyšším počtem hlasů a vítězí ten, který v tomto kole získá více hlasů. Předseda parlamentu, kromě toho, že je jeho nejvyšším představitelem, má několik důležitých funkcí, jakými jsou například svolávání pléna a řízení jeho jednání, jemu se zodpovídá předseda vlády a ministři.

Předsednictvo parlamentu, jehož nejvyšším představitelem je taktéž předseda parlamentu, se dále skládá ze dvou vicepresidentů a čtyř sekretářů. Jejich volba probíhá taktéž na ustavujícím zasedání parlamentu a následuje po volbě předsedy parlamentu. Kromě reprezentativní funkce mají členové předsednictva parlamentní a administrativní funkce, pro příklad tomu je kontrola a vyhodnocování všech parlamentních iniciativ, jako projekty a návrhy zákonů, otázky, interpelace apod. [Alabart 1998: 252-256]

Parlament může vykonávat svou funkci v plénu, či prostřednictvím komisí, které mohou vypracovávat a schvalovat zákony a kontrolovat činnost vlády. Kromě

---

⁵³ V současnosti platí pro volbu 135 poslanců katalánského parlamentu poměrný volební systém s uzavřenými kandidátními listinami, získané hlasy jsou přepočítávány pomocí D'Hontovy formule.

⁵⁴ Aby mohl být zadržen či souzen poslanec katalánského parlamentu, není třeba, aby nejvyšší soud žádal o autorizaci parlamentu, v případě poslance španělského parlamentu (*Cortes Generales*) je tato autorizace u příslušné komory, do které daný poslanec přísluší, nutná. [Alabart 1998: 252]

parlamentních komisí je třeba zřídit parlamentní skupiny, jejíž členové budou zastoupeni v parlamentních komisích.

Pro schválení zákona, jak v komisi, tak v plénu, je třeba většina hlasů přítomných poslanců, pokud pro zákon není vyžadováno vyšší kvótum. Zákonodárna iniciativa náleží parlamentu i vládě, a v daném rámci stanoveném pro Katalánsko i reprezentativním provinčním orgánům. Normy pro lidovou iniciativu⁵⁵ si upravuje zákonem katalánský parlament v souladu s ústavou 1978. Katalánskému parlamentu také přísluší zvolit senátory, kteří budou Katalánsko reprezentovat ve španělském senátu, a předkládat španělskému parlamentu návrhy zákonů, což zahrnuje i možnost předkládat návrh změny vlastního autonomního statutu nebo španělské ústavy [Alabart 1998: 269]. (čl. 30– 32, 34 statutu 1979⁵⁶)

Veškeré zákony schválené v Katalánsku budou vyhlášovány ve jménu španělského krále⁵⁷ předsedou katalánské vlády. (čl. 33 statutu 1979)

2.5.2 *Exekutiva*

Předseda vlády Katalánska je nejvyšším představitelem tohoto autonomního společenství, je volený členy katalánského parlamentu a jmenován králem. Jeho úkolem je řídit a koordinovat činnost vlády. Vláda v čele s předsedou je politicky přímo odpovědná parlamentu, který může prostřednictvím zákona upravovat způsob volby, odvolání a kompetence vlády. (čl. 36 statutu 1979)

Podmínkou pro zvolení předsedy vlády a ministrů je představit se ve volbách na kandidátní listině nějaké strany či koalice, a to buď jako její člen, nebo nezávislý kandidát, a získat ve volbách poslanecký mandát. Toto zvoleným členům vlády dává dvojí imunitu – poslaneckou imunitu a imunitu vyplývající z vládního postu, člen vlády je tudíž nedotknutelný a nemůže být zatčen ani zadržen. Vláda, stejně jako její předseda, je odpovědná parlamentu (čl. 37 statutu 1979). Parlament má možnost

---

⁵⁵ V současnosti se normy pro lidovou legislativní iniciativu řídí zákonem 1/2006, ve kterém je stanoven minimální počet podpisů na 50.000. Zákon 1/2006 (*Llei 1/2006*). Parlament de Catalunya. Barcelona. [online]. Staženo z WWW: <<http://www.parlament.cat/activitat/cataleg/TL%2054In.pdf>>.

⁵⁶ Autonomní statut Katalánska 1979 (*Estatut d'Autonomia de catalunya 1979*, španělsky *Estatuto de Autonomia de Catalunya 1979*) Generalitat de Catalunya, Barcelona. [online]. Staženo z WWW: <<http://www.gencat.cat/generalitat/cas/estatut1979/>>. Dále jen statut 1979.

⁵⁷ V současnosti je španělským králem Juan Carlos I., celým jménem Juan Carlos Alfonso Víctor María de Borbón y Borbón-Dos Sicílias.

kontrolovat činnost vlády například prostřednictvím otázek či interpelací. V rukách parlamentu je pak několik možností jak vládu odvolat, jednak pokud vláda jedná v rozporu s parlamentem a rozhodne se svolat hlasování o důvěře – v případě, že vláda důvěru nezíská, je povinna odstoupit. Druhou možností je, že sám parlament svolá hlasování o vyslovení nedůvěry vládě, tato možnost byla později upravena zákonem 3/1982, který stanovuje vyslovení nedůvěry konstruktivní. Parlament musí tedy hlasování o nedůvěře vládě spojit s návržením a schválením nového kandidáta na předsedu vlády. V roce 1985 byl vydán zákon 8/1985, který ještě více posiluje pozici vlády, ten stanovuje možnost rozpuštění parlamentu předsedou vlády. [Alabart 1998: 278-280]

2.5.3 Katalánské parlamentní volby 1980

První katalánské parlamentní volby dle statutu 1979 a v souladu s ústavou 1978 proběhly dne 20. března 1980. V těchto volbách zvítězila se ziskem 43 mandátů středo-pravicová koalice stran zvaná Konvergence a jednota (*Convergència i Unió* – CiU, španělsky *Convergència y Unió*), skládající se ze stran – Demokratická konvergence Katalánska (*Convergència Democràtica de Catalunya* – CDC, španělsky *Convergència Democràtica de Catalunya*) a Demokratické unie Katalánska (*Unió Democràtica de Catalunya* – UDC, španělsky *Unió Democràtica de Catalunya*). Čelním představitelem této koalice byl v té době Jordi Pujol i Soley, který se pak následně stal předsedou vlády, a tedy nejvyšším představitelem Katalánska. V této funkci poté setrval až do roku 2003. CiU je nejvýznamnější stranou Katalánska a doposud získávala vždy nejvyšší počet mandátů ve všech katalánských autonomních parlamentních volbách.

Svou dominanci potvrdila i ve volbách 1980. Za ní na druhém místě skončila levicová Socialistická strana Katalánska (*Partit dels Socialistes de Catalunya* – PSC, španělsky *Partido de los Socialistas de Catalunya*) se ziskem 33 mandátů. Třetí následovala komunistická strana – Sjednocená socialistická strana Katalánska (*Partit Socialista Unificat de Catalunya* – PSUC, španělsky *Partido Socialista Unificado de Catalunya*) se ziskem 25 mandátů. Čtvrtá se ziskem 18 mandátů se umístila koalice Katalánských centristů se Svazem demokratického středu (*Centralistes de Catalunya* –

CC-UCD, španělsky *Centralistas de Cataluña*), katalánská sekce celo-španělského Svazu demokratického středu (španělsky *Unión Centro Democrática – UCD*). Na pátém místě se ziskem 14 mandátů se umístila Katalánská republikánská levice (*Esquerra Republicana de Catalunya – ERC*, španělsky *Izquierda Republicana de Cataluña*) a poslední stranou, která v těchto volbách obdržela mandát, konkrétně dva, byla Socialistická Andalusská Strana – Andalusská Strana Katalánska (*Partit Socialista d'Andalusia – Partit Andalus de Catalunya – PSA-PAC*, španělsky *Partido Socialista de Andalusia – Partido Andaluz de Cataluña*). [Alcalá 2006: 221-222]

2.5.4 Kompetence vyplývající ze statutu 1979

Vláda, která vzešla z katalánských parlamentních voleb 1980, vedená Jordi Pujolem, se zhostila velkého úkolu. Kompetence, které do té doby měla v rukou centrální vláda, postupně začala přebírat vláda autonomní. Konkrétními kompetencemi, kterými disponovala katalánská vláda, dle statutu 1979 v souladu s ústavou 1978, byly stejně jako u předchozího statutu 1932 jednak kompetence exkluzivní, sdílené a čistě exekutivní. Autonomní společenství si do svých autonomních statutů mohla zahrnout veškeré pravomoci, které by nespádaly výhradně do rukou centrální vlády – tyto kompetence, připadající výhradně do správy centrální španělské vlády, jsou uvedeny v ústavě 1978 v kapitole třetí v článku 149 odst. 1⁵⁸. Tento fakt zapříčinil snahu o akumulaci maximálního množství veškerých kompetencí, a to i v případě, že některé z nich poté autonomní vláda nebyla schopna vykonávat. Pokud si ovšem nějakou možnou kompetenci autonomní společenství nezačlenilo do svého statutu, automaticky tato funkce připadala centrální vládě.

Všechny kompetence katalánské autonomní vlády jsou uvedeny v titulu I. autonomního statutu 1979 nazvaném Kompetence vlády (*Competències de la Generalitat*, španělsky *Competencias de la Generalidad*) v člancích 9 až 28, a protože je to seznam opravdu velmi obsáhlý, vyjmenuji zde jen ty nejdůležitější.

Mezi exkluzivní kompetence spadalo například katalánské občanské právo, kultura a kulturní dědictví, muzea, knihovny a archivy, turismus, veřejné stavby a díla,

---

⁵⁸ ústava 1978 – čl. 149 odst 1: *El Estado tiene competencia exclusiva sobre las siguientes materias – 1.º - 32.º.*

katalánské silnice, železnice, pozemská, námořní a letecká doprava⁵⁹, využití přírodních zdrojů katalánského území, rybolov, místní umělecká řemeslná tvorba, vyhlásování a řízení veřejných zakázek, zřízení obchodní, majetkové, průmyslové a lodní komory, zřizování a vedení kulturních, učitelských, uměleckých a benefičně-asistenčních nadací, sociální asistence, podpora žen, mladistvých a veřejné instituce zřizované za účelem ochrany a péče o mladistvé či nezletilé, sport a volnočasové aktivity, reklama, veřejná představení, kasina a sázkové hry. (čl. 9 statutu 1979)

Kompetence, jejichž základní legislativa spadala státu a katalánské autonomní vládě náležel jejich legislativní vývoj a výkonná moc, byly především následující: vyvlastňování majetku, administrativní smlouvy a koncese, úvěrová nařízení, bankovníctví a pojišťovnictví, základní normy pro rybolov, energetika, těžební průmysl a ochrana životního prostředí. (čl. 10 statutu 1979)

Čistě exekutivní funkci měla katalánská vláda v následujících oblastech: duševní a průmyslové vlastnictví, směnný kurz, burza, měna a váhy, vnitřní státní migrace, zahraniční fondy, mezinárodní festivaly konané v Katalánsku. Dále pak státní muzea, knihovny, archivy, přístavy, letiště a námořnictvo. (čl. 11 statutu 1979)

V souladu s obecnými státními nařízeními a finanční politikou, spadaly do exkluzivních kompetencí Katalánska následující kompetence: plánování ekonomiky Katalánska, katalánský průmysl a jeho plánování a restrukturalizace, zemědělství a chov dobytka, vnitřní obchod, ochrana spotřebitele, veřejné, firemní a regionální úvěrové instituce a spořitelny. Katalánsku byla svěřena možnost zřízení vlastní autonomní policie, která by na katalánském území především dohlížela na ochranu osob a majetku, udržení veřejného pořádku a ochranu veřejných vládních budov. Dle statutu bylo třeba ustanovit bezpečnostní výbor, který by koordinoval činnost autonomní policie s činností bezpečnostních složek státu a také určoval složení a strukturu autonomní policie. (čl. 11-13 statutu 1979)

Plně v rukou autonomní vlády byla regulace a administrace školství ve všech jeho stupních, formách a specializacích, s podmínkou dodržování celostátně sjednocených norem. Podobně tomu bylo u rozhlasového a televizního vysílání, tisku a veškerých ostatních médií sociální komunikace, u kterých byly státem stanoveny

---

⁵⁹ s výjimkou kompetencí uvedených v čl. 149 odst. 20 a 21 ústavy.

základní normy, ze kterých byla povinna katalánská autonomní vláda vycházet při legislativních úpravách a jejich realizacích. (čl. 15-16 statutu 1979) Katalánsku také připadal vývoj legislativy a výkonná funkce v oblasti vnitřního zdravotnictví a sociálního pojištění (čl. 17 statutu 1979).

V oblasti spravedlnosti (vyjma vojenského soudnictví) náleželo katalánské autonomní vládě vykonávat všechny pravomoci, které ústavní zákony týkající se soudní moci a nejvyšší ústavní rada uzná nebo přidělí do kompetence katalánské vlády, dále pak stanovení územního uspořádání a organizace katalánského soudnictví v souladu s ústavou 1978. Do vrchního soudu Katalánska (*Tribunal Superior*) se začlenil tehdejší stávající krajský soud v Barceloně, který byl do této doby nejvyšším soudním orgánem Katalánska. Do kompetencí katalánského soudnictví spadl občanský, trestní, sociální pořádek a pořádek správních žalob. (čl. 18-20 statutu 1979)

Předseda katalánského vrchního soudu byl jmenován králem a v kompetenci katalánské vlády byla v souladu s ústavou 1978 volba soudců vrchního soudu, běžných soudců, soudních sekretářů a zbývajících soudního personálu (čl. 22 statutu 1979). Na katalánském území má katalánské právo (*Dret català*, španělsky *Derecho catalán*) přednost před kterýmkoliv jiným právem, až v případě nedostatku či absence vlastního práva se aplikuje a rozhoduje dle státního právního systému, v otázce občanského práva je státem vždy respektováno katalánské občanské právo (čl. 26 statutu 1979).

Oblast financí autonomního území byla řízena státem, Katalánsko dle statutu 1979 mělo získat určité procento z odváděných daní státu, jeho výše je mu stanovena při schvalování státního rozpočtu španělským parlamentem, který se v tomto případě rozhoduje na základě ekonomické úrovně jednotlivých autonomních společenství respektujíc princip solidarity mezi nimi. Katalánsko si pak mohlo samo stanovit vlastní poplatky a daně, které nebyly určeny státem, nebo si na svém území zvýšit daně, v tomto případě by rozdíl mezi procentuální hodnotou stanovenou státem a navýšenou hodnotou stanovenou Katalánskem spadl do katalánských financí. Do katalánského finančnictví dále spadaly zisky z majetku autonomní vlády, příjmy z poplatků, pokut a sankcí stanovených v rámci autonomních kompetencí a v neposlední řadě finance získané na základě grantů, dotací, darů a půjček. (titul III. statutu 1979) Následně byl v roce 1980 vydán zákon, který podrobně stanovoval systém financování autonomních

společenství (*Ley Orgánica 8/1980, de Financiación de las Comunidades Autónomas - LOFCA*).

V posledním článku I. titulu autonomního statutu 1979 se uvádí možnost katalánské autonomní vlády požadovat pověření či přesun některých kompetencí, které nejsou uvedeny v textu autonomního statutu, a svěřením legislativního vývoje oblastí, které spadají do exkluzivních kompetencí státu, formulace těchto požadavků náleží katalánskému parlamentu. (čl. 28 statutu 1979)

3. Reforma a nový autonomní statut 2006

Katalánsko od znovuzískání autonomního statutu v roce 1979 začalo rozvíjet svěřené pravomoci, nastoupilo na vlnu modernity a pokroku, která se zvedla v západní Evropě, a postupně se stávalo regionem, který si vydobyl věhlas nejen na španělské, ale i mezinárodní úrovni. Politický vývoj a katalánská emancipace vyústily v požadavek reformy autonomního statutu, která byla schválena v roce 2006. Po dvaceti sedmi letech tak Katalánsko opět ukázalo, že je sebevědomým národem, který formuluje své požadavky směrem ke stále větší autonomii.

3.1 Vývoj od roku 1979

Po čtyřiceti letech od nástupu Francovy diktatury Katalánsko znovu získalo své autonomní samosprávné instituce, zakotvené v autonomním statutu z roku 1979 v souladu se španělskou ústavou 1978. Tyto instituce, kterými byly především katalánská vláda a parlament, začaly postupně přebírat svěřené kompetence, které do té doby vykonávala centrální španělská vláda. Opět se mohla svobodně projevovat katalánská kultura a bylo povoleno používat vlastní jazyk, což bylo pro Katalánce desítky let zakázané.

Od prvních voleb v roce 1980 stála v čele katalánské vlády středo-pravicová koalice dvou stran – křesťanských demokratů a liberálních katalánských nacionalistů – nazývaná Konvergence a jednota⁶⁰ (*Convergència i Unió* – CiU, španělsky *Convergencia y Unión*). CiU vládla Katalánsku až do roku 2003, za toto dlouhé působení prošlo Katalánsko několika významnými změnami. Například byla zřízena vlastní autonomní policie (*Mossos d'Esquadra*, španělsky *Mozos de Escuadra*), ustanoven vrchní soud Katalánska (*Tribunal Superior de Justícia de Catalunya*, španělsky *Tribunal Superior de Justícia de Cataluña*), zřízena katalánská korporace rádiového a televizního vysílání (*Corporació catalana de Ràdio i Televisió* – CCRTV,

---

⁶⁰ Od roku 1978 tyto dvě katalánské strany – Demokratická konvergence Katalánska (*Convergència Democràtica de Catalunya* - CDC) a Demokratická unie Katalánska (*Unió Democràtica de Catalunya* - UDC) – vystupovaly společně jako koalice – Konvergence a jednota (CiU) – od roku 2001 se dle jejich vnitřních stanov přeměnily na federaci dvou stran. Viz *Convergència i Unió. Història*. [online]. [cit. 15.1. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.ciu.cat/historia.php>>.

španělsky *Corporación catalana de Rádio y Televisión*). V roce 1992 se v Barceloně konaly Olympijské hry, díky čemuž si Barcelona, Katalánsko i celé Španělsko získalo mezinárodní renomé a nastartoval se tak i obrovský příliv turismu.

V 1992 pak byla ve Štrasburku podepsána Evropská charta regionálních či menšinových jazyků, která zavazovala k jejich ochraně a podpoře. Španělsko ji ratifikovalo až v roce 2001, v tomto roce též ve Španělsku vstoupila v platnost, čímž se stát zavázal k ochraně a podpoře menšinových jazyků španělského území, to jest i katalánštiny.⁶¹

Mimo jiných událostí, ovlivňovaly Katalánsko i důležitá rozhodnutí, jež učinila centrální španělská vláda, byly jimi především vstup do Evropské unie, do Severoatlantické aliance NATO a přijetí společné evropské měny eura. Katalánská ekonomika vykazovala každým rokem růst a nízké procento nezaměstnanosti, za což vděčila především turismu, stavebnictví a vyspělému průmyslu. Politické vztahy mezi Katalánskem a centrální vládou byly od počátku dobré, první vládnoucí stranu po pádu diktatury, Svaz demokratického středu (*Unión de Centro Democrático - UCD*), vystřídala Španělská socialistická dělnická strana (*Partido Socialista Obrero Español - PSOE*). Španělská politika byla především zaměřena na rozvoj ekonomie, infrastruktur a začlenění Španělska do mezinárodního společenství.

Zlom však nastal s nástupem konzervativní pravicové Lidové Strany (*Partido Popular - PP*) v roce 1996. Ačkoli tato vláda udělala následně mnoho důležitých ekonomických reforem, díky čemuž významně rostla ekonomika celé země, její konzervativní politika se rozcházela s podporou politiky autonomií. Aby vláda PP obdržela po volbách 2000 důvěru ve španělském parlamentu, potřebovala podporu autonomních pravicových stran, především CiU, kvůli čemuž musela přistoupit na řadu kompromisů, například příslibení přenechání některých nepřímých daní autonomním společenstvím.

V roce 2000 Lidová strana obhájila svou pozici v celostátních volbách, a započala tak druhé vládní období. V roce 2003 proběhly v Katalánsku autonomní volby, ze kterých sice co do počtu mandátů vyšla vítězně opět středopracivová CiU,

---

⁶¹ Boletín oficial del Estado. 2001. *Evropská charta regionálních či menšinových jazyků*. [online]. [cit. 15.1. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.boe.es/boe/dias/2001/09/15/pdfs/A34733-34749.pdf>>.

ovšem nedosáhla dostatečného počtu mandátů pro sestavení vlády. Katalánskou vládu v tomto roce sestavila Socialistická strana Katalánska (*Partit Socialista de Catalunya* – PSC, španělsky *Partido Socialista de Cataluña*) s dvěma menšími levicovými stranami – Katalánskou republikánskou levicí ERC a Stranou Zelených Katalánska (*Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Alternativa* – ICV-EUiA, španělsky *Iniciativa para Cataluña Verdes*).

Socialistická strana Katalánska se již ve své předvolební kampani zavázala k vypracování nového autonomního statutu pro Katalánsko. Tento slib se stal poté prvním bodem vládního programu, vládnoucí strany PSC, ERC a ICV-EUiA uzavřely v roce 2003 dohodu o reformě autonomního statutu, tzv. dohodu z Tinellu (*Pacte de Tinell*, španělsky *Pacto de Tinell*), a tak práce na novém textu autonomního statutu mohly započít. Důvody reformy autonomního statutu byly především požadavky na zvýšení kompetencí ve správě financí, telekomunikací, letišť a přístavů a rozšíření pravomocí v oblasti jurisdikce. Nový text autonomního statutu byl vypracováván během let 2004 a 2005. Ještě v roce 2005 byl schválen nově vypracovaný text autonomního statutu katalánským parlamentem a na jaře roku 2006 byl schválen i španělským parlamentem – v té době již opět s většinou levicových stran – centrální vláda byla od roku 2004 v rukách španělských socialistů PSOE, kteří návrh podpořili. Nově schválený autonomní statut se poté musel ještě podrobit hlasování v referendu občany regionu, na který se statut vztahoval, a teprve poté mohl vejít v platnost.

3.2 Hlavní body a změny autonomního statutu z r. 2006

Autonomní statut 2006 je rozsáhlým právním dokumentem podobajícím se svou formou ústavě, neboť jeho součástí je preambule, úvodní titul a sedm titulů týkajících se nejen rozdělení moci a pravomocí autonomních institucí v oblasti legislativy a exekutivy, teritoriálního a správního územního rozdělení, financí a obecných norem a reformy autonomního statutu jak tomu bylo u předchozího statutu 1979, ale navíc obsahuje samostatné tituly věnované soudnictví, vztahům autonomní vlády vůči státu, Evropské unii a zahraničí, a v neposlední řadě titul obsahující katalog základních práv a povinností katalánských občanů.

Mezi hlavní a nejvíce diskutované změny statutu patří například označení Katalánska v preambuli autonomního statutu 2006 za národ (*nació*, španělsky *nación*), čímž odporuje španělské ústavě 1978, která rozeznává pouze jeden národ španělský. Ovšem přesné znění tohoto označení v preambuli zní: „*Katalánský parlament, reflektuje cítění a vůli občanů Katalánska, valnou většinou rozhodl definovat Katalánsko jako národ. Španělská ústava ve svém článku 2 označuje Katalánsko jako národnost.*“⁶² (preambule statutu 2006). Důmyslně volená slova v tomto prohlášení dle mého názoru nedovolují prohlásit jej za protiústavní, neboť je zde popsán fakt, že katalánský parlament se takto rozhodl, což nelze popřít. V článku 5 nového statutu je poprvé v historii oficiálně uvedeno, že autonomní vláda a instituce Katalánska se zakládají na historickém právu katalánského lidu, na vlastních historických institucích a jejich právním vývoji, s čímž je spjata jejich výsadní pozice ve vztahu k prosazování katalánského občanského práva, jazyka a kultury ve veřejných institucích (čl. 5 statut 2006⁶³).

Nově je v článku 6 statutu 2006 katalánština označena nejen jako oficiální jazyk spolu se španělštinou, ale navíc je zde nově katalánština označena za jazyk přednostně užívaný ve veřejné správě, médiích a jako jazyk běžně užívaný při komunikaci a výuce. Dále je zde nově zakotveno, že občané Katalánska mají právo užívat a povinnost znát oba oficiální jazyky, statut 1979 nařizoval povinnost znát pouze španělštinu. Katalánská autonomní vláda, stejně jako španělská vláda mají dle nového statutu usilovat o mezinárodní uznání katalánštiny jako jednoho z oficiálních jazyků Evropské unie a prosazovat její užívání v mezinárodních institucích a mezinárodních dohodách kulturního a jazykového charakteru. (čl. 6 statutu 2006⁶⁴)

---

⁶² Autonomní statut Katalánska 2006 (*Estatut d'Autonomia de Catalunya 2006*, španělsky *Estatuto de Autonomía de Cataluña*). Generalitat de Catalunya, Barcelona. Dostupné na WWW: <<http://www.gencat.cat/generalitat/cas/estatut/>>. Dále jen statut 2006.

- viz statut 2006 – preambule: *El Parlament de Catalunya, recollint el sentiment i la voluntat de la ciutadania de Catalunya, ha definit Catalunya com a nació d'una manera àmpliament majoritària. La Constitució espanyola, en l'article segon, reconeix la realitat nacional de Catalunya com a nacionalitat.*

⁶³ viz statut 2006 – čl. 5: *Els drets històrics: L'autogovern de Catalunya es fonamenta també en els drets històrics del poble català, en les seves institucions seculares i en la tradició jurídica catalana, que aquest Estatut incorpora i actualitza a l'empara de l'article 2, la disposició transitòria segona i altres preceptes de la Constitució, dels quals deriva el reconeixement d'una posició singular de la Generalitat amb relació al dret civil, la llengua, la cultura, la projecció d'aquestes en l'àmbit educatiu, i el sistema institucional en què s'organitza la Generalitat.*

⁶⁴ viz statut 2006 – čl. 1: *La llengua pròpia de Catalunya és el català. Com a tal, el català és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics de Catalunya, i és*

Další změnou oproti statutu 1979 je v článku 8 statutu 2006 oficiální zakotvení katalánských národních znaků – vlajky, hymny a národního svátku (čl. 8 statutu 2006)⁶⁵. Ve statutu 1979 byla zmíněna pouze vlastní vlajka Katalánska.

První titul katalánského statutu 2006 je zcela novým titulem věnovaný právům a povinnostem. Tento titul, který nebyl součástí předchozího statutu 1979, obsahuje pět kapitol, jež se věnují občanským a sociálním právům a povinnostem, právu v oblasti správní a politické, jazykovým právům a povinnostem, garancím statutárních práv a základním principům. Stejně tak se zcela nově začlenil do autonomního statutu 2006 titul věnovaný katalánskému soudnictví, ve kterém se vrchní soud Katalánska označuje za nejvyšší soudní instanci soudních procesů na katalánském území, ačkoli dle ústavy 1978 by jí měl být pro celé území španělský nejvyšší soud.

Pátý a taktéž zcela nový titul autonomního statutu 2006 je věnován vztahům autonomní vlády Katalánska vůči ostatním autonomním společenstvím, státu, Evropské unii a obecně zahraniční politice. V tomto titulu se především píše o oboustranné spolupráci mezi Katalánkem a jednotlivými autonomními společenstvími i státem, o zvýšení konkurenceschopnosti a vzájemné pomoci a podpory. O prosazování a zastoupení Katalánska v Evropské unii, o spolupodílení se na čerpání finančních zdrojů z evropských fondů, o možnosti hájení svých práv před evropským soudním tribunálem. V kapitole o zahraniční politice se uvádí možnost zřizování zahraničních kanceláří v rámci podpory zájmů Katalánska, dále se zde hovoří o možnosti účasti Katalánska na zahraničních smlouvách, v mezinárodních organizacích a podpoře místních katalánských sportovních, sociálních či kulturních organizací ve světě. (titul V statutu 2006)

Oblast financí podstoupila novým statutem výrazné změny, předně v rozšíření seznamu oblastí přímých zisků autonomní vlády, které od schválení statutu 2006 měly tvořit nejen dary, daně a zisky z majetku katalánské vlády, jak bylo stanoveno na

---

també la llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament. 2. El català és la llengua oficial de Catalunya. També ho és el castellà, que és la llengua oficial de l'Estat espanyol. Totes les persones tenen el dret d'utilitzar les dues llengües oficials i els ciutadans de Catalunya tenen el dret i el deure de conèixer-les. La Generalitat i l'Estat han d'emprendre les accions necessàries per al reconeixement de l'oficialitat del català a la Unió Europea i la presència i la utilització del català en els organismes internacionals i en els tractats internacionals de contingut cultural o lingüístic.

⁶⁵ viz statut 2006 – čl. 8 odst. 1: *Catalunya, definida com a nacionalitat en l'article 1, té com a símbols nacionals la bandera, la festa i l'himne.*

základě statutu 1979, ale dále jimi byly daně ze zisků z hazardu, z maloobchodu, z uhlovodíků, z určitých dopravních prostředků a elektřiny. Dále následuje seznam oblastí daní, ze kterých nově Katalánsko bude odevzdávat státu jen určité procento, jsou jimi především daně z příjmu fyzických osob, u kterých je stanovena výše odvodu státu na 50% z celkové hodnoty daní, dále následuje daň z přidané hodnoty, u níž nový statut stanovuje také odevzdání státu 50% z celkové hodnoty a u tzv. speciálních daní (*impostos especiales*, španělsky *impuestos especiales*) např. daň z alkoholických nápojů, tabákových výrobků je státu postoupeno 58% z celkové hodnoty daní. (sedmé dodatečné ustanovení statutu 2006)

Dále se dle nového statutu měl zřídit tzv. úřad pro správu katalánských daní (*Agència Tributària de Catalunya*, španělsky *Agencia Tributaria de Cataluña*), jehož funkcí měla být řízení, kontrola a vydávání průběžných zpráv o využití finančních prostředků náležitých katalánské vládě získaných z vlastních daní, či daní jim svěřených státem. (čl. 204 statutu 2006)

Ačkoli změn oproti starému statutu 1979 bylo více, tyto výše zmíněné jsou těmi nejvíce diskutabilními články nového statutu, které výrazně zasáhly a změnily katalánský autonomní politický systém a proti kterým protestovali odpůrci nového statutu, zejména španělská pravicová Lidová strana.

3.3 Schvalovací proces

Katalánský autonomní statut 2006 vstoupil v platnost 9. srpna 2006, tři roky od chvíle, kdy vládnoucí strana Katalánska ERC uzavřela dohodu s levicovými katalánskými stranami a započaly první práce na reformě textu z roku 1979. Cesta k jeho schválení ovšem nebyla snadná a reforma čelila řadě překážek. Již při schvalování textu v katalánském parlamentu v roce 2005 se text setkal s odmítnutím konzervativní pravicové Lidové strany, ta jako jediná strana katalánského parlamentu hlasovala proti jeho přijetí. Téhož roku započala jednání o novém textu autonomního statutu ve španělském parlamentu, ve kterém se opět setkal s námitkami Lidové strany o jeho protiústavnosti, tato strana zahájila v lednu 2006 kampaň za uspořádání celostátního referenda proti novému textu autonomního statutu Katalánska, čehož ovšem nedosáhla. Text nového autonomního statutu byl ve španělském parlamentu

schválen v mírně pozměněné podobě, oproti schválené verzi v katalánském parlamentu se přistoupilo na odstranění či změně několika článků. Proti jeho přijetí při hlasování o novém autonomním statutu ve španělské poslanecké sněmovně dne 30. března 2006 hlasovala Lidová strana, považujíc text za protiústavní, a Katalánská republikánská levice, protestujíc tak proti jeho změněné formě oproti původně schválenému textu v katalánském parlamentu. Dále v poslanecké sněmovně hlasovala proti přijetí textu baskická strana Baskická solidarita (baskicky *Eusko Alkartasuna* – EA, španělsky *Solidaridad Vasca*) a hlasování se zdržely Aragonská junta (aragonsky *Chunta Aragonesista* – CHA, španělsky *Junta Aragonesista*) a navarrská koalice stran tzv. Navarra Ano (baskicky *Nafarroa Bai*, španělsky *Navarra Sí*). Text se poté přesunul do španělského senátu, kde byl 10. května schválen, hlasování se zdržely strany ERC, EA a tzv. Aragonská strana (španělsky *Partido Aragonés* – PAR), proti hlasovala pouze Lidová strana. Následně se v autonomním společenství Katalánsko konalo dne 18. června 2006 referendum, text v něm byl občany Katalánska schválen 72,9% kladných hlasů za poloviční účasti oprávněných voličů a vešel v platnost 9. srpna téhož roku.⁶⁶

Tímto tříletým procesem ovšem neskončila cesta k novému autonomnímu statutu Katalánska, měsíc po schválení statutu katalánskými občany v referendu se Lidová strana obrátila k ústavnímu soudu (španělsky *Tribunal Constitucional*), u kterého představila svojí stížnost o protiústavnosti nového statutu Katalánska, mezi jinými výhradami požadovala Lidová strana předně odstranit z textu pojem národ (*nació*, španělsky *nación*) ve spojitosti s Katalánskem a vyřazení článku o povinnosti znát katalánštinu. Ačkoliv autonomní statut posléze v srpnu vstoupil v platnost, ústavní soud připustil námitku Lidové strany o protiústavnosti a začal se od září 2006 zabývat zkoumáním textu autonomního statutu Katalánska. Ke stížnosti o protiústavnosti katalánského autonomního statutu se připojil i španělský ombudsman a autonomní společenství Murcie, Aragón, Valencie, Rioja a Baleárské ostrovy.

---

⁶⁶ Generalitat de Catalunya. (2011) *La normalización de la democracia y las autonomías 1980-2003*. [online]. [cit. 15.1.2012]. Dostupné z WWW:

<<http://www.gencat.cat/generalitat/cas/guia/antecedents/antecedents19.htm>>.

Generalitat de Catalunya. (2011) *Cronologia del proceso de reforma del Estatuto de Autonomía de Cataluña*. [online]. [cit. 10.3.2012]. Dostupné z WWW:

<http://www10.gencat.cat/drep/binaris/cronologia_procesoReformaEAC_es_tcm112-61843.pdf>.

Rozhodnutí španělského nejvyššího soudu přišlo ovšem až v roce 2010, po čtyřech letech fungování katalánského politického systému dle nového statutu z roku 2006. Mezitím se katalánské instituce chopily nově svěřených kompetencí vyplývajících z nového autonomního statutu, k němuž vedla nesnadná cesta. Dosažení změny autonomního statutu a rozšíření pravomocí katalánské vlády bylo velkým zadostiučiněním pro Katalánce, které na jedné straně zlepšilo vztahy mezi centrální vládou a Katalánskem, na druhé straně vyvolalo silnou vlnu nevole a zavadalo prostor pro polemiky a protesty v řadách konzervativců a centralistů.

3.4 Politický vývoj Katalánska od roku 2006

Po schválení autonomního statutu a jeho vejití v platnost v srpnu roku 2006 byly v Katalánsku vypsány na listopad předčasné parlamentní volby. V těchto volbách sice zvítězila federace stran CiU, jež obdržela 48 mandátů z celkového počtu 135, ta ovšem nebyla schopná sestavit vládu, kterou nakonec stejně jako v předchozím vládním období sestavila koalice levicových stran PSC, ERC a ICV-EUiA. Legislatura let 2006 – 2010 byla charakterizována především rozvojem legislativy a kompetencí nového autonomního statutu, především nového systému financování a sociální politiky. Roku 2008 se katalánská politika zaměřila předně na boj s ekonomickou krizí a jejími důsledky, které hluboce zasáhly katalánské firmy a obyvatelstvo.⁶⁷

Dne 28. června 2010 vydal španělský ústavní soud dlouho očekávané rozhodnutí o ústavnosti katalánského autonomního statutu 2006 označované STC 31/2010⁶⁸. Toto rozhodnutí uveřejněné dne 16. července 2010 v oficiálním státním zpravodaji (španělsky *Boletín oficial del Estado* – BOE) bylo velice detailně rozpracováno na 491 stranách. Ústavní soud v tomto rozhodnutí uznal 14 článků autonomního statutu za protiústavní a preambuli textu autonomního statutu, v níž se Katalánsko definuje jako národ a jsou v ní zmíněna historická práva Katalánska na vlastní vládní instituce, označil za právně neúčinnou. Proti tomuto rozhodnutí se

---

⁶⁷ Generalitat de Catalunya. (2011) *La normalización de la democracia y las autonomías 1980-2003*. [online]. [cit. 24.3.2012]. Dostupné z WWW:

<<http://www.gencat.cat/generalitat/cas/guia/antecedents/antecedents19.htm>>.

⁶⁸ Oficiální státní zpravodaj. (2010) *Rozhodnutí ústavního soudu 31/2010*. [online]. [cit. 24.3.2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.boe.es/boe/dias/2010/07/16/pdfs/BOE-A-2010-11409.pdf>>.

v Katalánsku ihned zvedla vlna protestů, které se vystupňovaly až v masový protest dne 10. července 2010, při němž vyšel do ulic Barcelony protestovat více jak milión Katalánců, jež nesouhlasili s odstraněním částí autonomního statutu, který před čtyřmi lety vešel v platnost po schválení jak katalánským, tak španělským parlamentem a posléze občany v referendu.

3.4.1 Rozhodnutí španělského ústavního soudu STC 31/2010

Deset soudců ústavního soudu se téměř čtyři roky zabývalo otázkou ústavnosti nového katalánského autonomního statutu 2006. Dle rozhodnutí, jež bylo ústavním soudem publikováno 28. 6. 2010 byly následující články či jejich části označeny za protiústavní, těmito články jsou čl. 6 odst. 1, čl. 76 odst. 4, čl. 78 odst. 1, čl. 97, čl. 98 odst. 2 a), b), c), d), e), čl. 98 odst. 3, čl. 95 odst. 5, čl. 95 odst. 6, čl. 99 odst. 1, čl. 100 odst. 1, čl. 101 odst. 2, čl. 111, čl. 120 odst. 2, čl. 126 odst. 2, čl. 206 odst. 3 a čl. 218 odst. 2, u mnohých dalších článků byla upřesněna jejich správná interpretace, aby tak byly v souladu se španělskou ústavou 1978 a zamezilo se mylné interpretaci, která by mohla ohrozit suverenitu španělského státu.

Z článku 6 odst. 1 týkajícího se jazyků bylo odstraněno označení katalánštiny za přednostní jazyk užívaný ve veřejné správě a médiích⁶⁹, článek 76 odst. 4 hovořící o tzv. Radě statutárních garancí, jedné z institucí katalánské autonomní vlády, jejíž stanoviska dle tohoto článku měla mít závazný charakter ve vztahu k návrhům zákonů katalánského parlamentu, které by rozvíjely či ovlivňovaly práva uvedená ve statutu, byl odstraněn celý⁷⁰. Z článku 78 odst. 1 o katalánském ombudsmanovi bylo odstraněno, že má výhradní postavení v dohlížení na správu katalánských autonomních vládních institucí⁷¹. Dále byl ze statutu odstraněn celý článek 97, v němž

---

⁶⁹ viz statut 2006 – čl. 6 odst. 1: *La llengua pròpia de Catalunya és el català. Com a tal, el català és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics de Catalunya, i és també la llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament.*

⁷⁰ viz statut 2006 – čl. 76 odst. 4: *Els dictàmens del Consell de Garanties Estatutàries tenen caràcter vinculant amb relació als projectes de llei i les proposicions de llei del Parlament que desenvolupin o afectin drets reconeguts per aquest Estatut.*

⁷¹ viz statut 2006 – čl. 78 odst. 1: *El Síndic de Greuges té la funció de protegir i defensar els drets i les llibertats que reconeixen la Constitució i aquest Estatut. Amb aquesta finalitat supervisa, amb caràcter exclusiu, l'activitat de l'Administració de la Generalitat, la dels organismes públics o privats vinculats o que en depenen, la de les empreses privades que gestionen serveis públics o acompleixen activitats d'interès general o universal o activitats equivalents de manera concertada o indirecta i la de les altres persones amb un vincle contractual amb l'Administració de la Generalitat i amb les entitats públiques que en depenen. També supervisa l'activitat*

se hovořilo o tzv. Radě spravedlnosti Katalánska (*Consell de Justícia de Catalunya*, španělsky *Consejo de Justícia de Catalunya*) jako o řídicím orgánu soudní moci v Katalánsku, který působí jako decentralizovaný orgán španělské tzv. Justiční generální rady (španělsky *Consejo General del Poder Judicial*), jednající v souladu se zákonem o soudnictví, aniž by byly dotčeny její pravomoci⁷². Dále pak byly odstraněny články 98 odst. 2 a), b), c), d), e)⁷³ a 98 odst. 3⁷⁴ pojednávající o kompetencích Rady spravedlnosti Katalánska.⁷⁵

Z článku 95 odst. 5 a článku 95 odst. 6 hovořících o volbě čelních představitelů vrchního soudu Katalánska byla anulována věta přisuzující Radě spravedlnosti Katalánska přímou účast na jejich volbě⁷⁶. Z článku 99 odst. 1 o složení Rady spravedlnosti Katalánska bylo vyjmuto, že se skládá z prezidenta či prezidentky vrchního soudu Katalánska, kteří této radě předsedají⁷⁷. Článek 100 odst. 1, jenž stanovoval jednání Rady spravedlnosti Katalánska za napadnutelné španělskou Justiční generální radou pouze tehdy, nejedná-li se o vnitřní kompetence autonomního

---

de l'Administració local de Catalunya i la dels organismes públics o privats vinculats o que en depenen.

⁷² viz statut 2006 – čl. 97: *El Consell de Justícia de Catalunya és l'òrgan de govern del poder judicial a Catalunya. Actua com a òrgan desconcentrat del Consell General del Poder Judicial, sens perjudici de les competències d'aquest darrer, d'acord amb el que estableix la Llei orgànica del poder judicial.*

⁷³ viz statut 2006 – čl. 98 odst. 2: *Les atribucions del Consell de Justícia de Catalunya respecte als òrgans jurisdiccionals situats al territori de Catalunya són, d'acord amb el que estableix la Llei orgànica del poder judicial, les següents: a) Participar en la designació del president o presidenta del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, i també en la designació dels presidents de sala del dit Tribunal Superior i dels presidents de les audiències provincials. b) Proposar al Consell General del Poder Judicial i expedir els nomenaments i els cessaments dels jutges i magistrats incorporats a la carrera judicial temporalment amb funcions d'assistència, suport o substitució, i també determinar l'adscripció d'aquests jutges i magistrats als òrgans judicials que requereixin mesures de reforç. c) Instruir expedients i, en general, exercir les funcions disciplinàries sobre jutges i magistrats, en els termes que estableixen les lleis. d) Participar en la planificació de la inspecció de jutjats i tribunals; ordenar-ne, si escau, la inspecció i la vigilància, i fer propostes en aquest àmbit; atendre les ordres d'inspecció dels jutjats i tribunals que acordi el Govern, i donar compte de la resolució i de les mesures adoptades. e) Informar sobre els recursos d'alçada interposats contra els acords dels òrgans de govern dels tribunals i jutjats de Catalunya.*

⁷⁴ viz statut 2006 – čl. 98 odst. 3: *Les resolucions del Consell de Justícia de Catalunya en matèria de nomenaments, autoritzacions, llicències i permisos s'han d'adoptar d'acord amb els criteris aprovats pel Consell General del Poder Judicial.*

⁷⁵ Oficiální státní zpravodaj. (2010) *Rozhodnutí ústavního soudu 31/2010*. [online]. [cit. 24.3.2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.boe.es/boe/dias/2010/07/16/pdfs/BOE-A-2010-11409.pdf>>

⁷⁶ viz statut 2006 – čl. 95 odst. 5: *El president o presidenta del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya és el representant del poder judicial a Catalunya. És nomenat pel rei, a proposta del Consell General del Poder Judicial i amb la participació del Consell de Justícia de Catalunya, en els termes que determini la Llei orgànica del poder judicial, [...].*

čl. 95 odst. 6: *Els presidents de sala del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya són nomenats a proposta del Consell General del Poder Judicial i amb la participació del Consell de Justícia de Catalunya, en els termes que determini la llei orgànica del poder judicial.*

⁷⁷ viz statut 2006 – čl. 99 odst. 1: *El Consell de Justícia de Catalunya és integrat pel president o presidenta del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, que el presideix, [...].*

společenství, byl celý odstraněn⁷⁸. Dále byly odstraněny části článků 101 odst. 1 a 101 odst. 2, které Radě spravedlnosti Katalánska rozšiřovaly pravomoci v oblasti volby soudců⁷⁹. Z článku 111 o sdílených pravomocích katalánskou vládou se státem byla vyjmuta věta o výjimce případů stanovených v souladu se španělskou ústavou a autonomním statutem 2006⁸⁰. Z článku 120 odst. 2 pojednávajícím o spořitelnách byla vyňata pouze definice upřesňující státní nařízení⁸¹, stejná definice byla vyjmuta i z článku 126 odst. 2 pojednávajícího o bankách⁸². Poslední dva články, jejichž části byly ústavním soudem prohlášeny za protiústavní, se týkají financí. Z čl. 206 odst. 3 pojednávajícího o finančních prostředcích, které autonomní společenství odvádí státu, aby poté mohly být spravedlivě na principu solidarity přerozděleny mezi ostatní regiony a mohly se tak vyrovnávat úrovně v oblasti školství, zdravotnictví a sociálních služeb v autonomních společenstvích celého státu, byla odstraněna věta podmiňující toto předpokladem, že tyto regiony vynaloží úsilí dosáhnout stejného fiskálního výsledku⁸³. Z posledního článku 218 odst. 2, kterého se týkalo rozhodnutí o protiústavnosti, pojednávajícího o řízení rozpočtu autonomního společenství, byla vyjmuta věta přisuzující autonomnímu společenství pravomoc stanovit a regulovat vlastní daně obecních a městských úřadů^{84 85}.

---

⁷⁸ viz statut 2006 – čl. 100 odst.1: *Els actes del Consell de Justícia de Catalunya són impugnables en alçada davant el Consell General del Poder Judicial, llevat que hagin estat dictats en exercici de competències de la comunitat autònoma.*

⁷⁹ viz statut 2006 – čl. 101 odst. 1: *La Generalitat proposa al Govern de l'Estat, al Consell General del Poder Judicial o al Consell de Justícia de Catalunya, segons que correspongui, la convocatòria d'oposicions i concursos per a proveir les places vacants de magistrats, jutges i fiscals a Catalunya.*

čl. 101.2. *El Consell de Justícia de Catalunya convoca els concursos per a proveir places vacants de jutges i magistrats a Catalunya en els termes establerts per la Llei orgànica del poder judicial.*

⁸⁰ viz statut 2006 – čl. 111: *En les matèries que l'Estatut atribueix a la Generalitat de forma compartida amb l'Estat, corresponen a la Generalitat la potestat legislativa, la potestat reglamentària i la funció executiva, en el marc de les bases que fixi l'Estat com a principis o mínim comú normatiu en normes amb rang de llei, excepte en els supòsits que es determinin d'acord amb la Constitució i amb aquest Estatut. [...].*

⁸¹ viz statut 2006 – čl. 120 odst. 2: *Correspon a la Generalitat, en matèria de caixes d'estalvis amb domicili a Catalunya, la competència compartida sobre l'activitat financera, d'acord amb els principis, les regles i els estàndards mínims que estableixin les bases estatals, que inclou, en tot cas, la regulació de la distribució dels excedents i de l'obra social de les caixes.*

⁸² viz statut 2006 – čl. 126 odst. 2: *Correspon a la Generalitat la competència compartida sobre l'estructura, l'organització i el funcionament de les entitats de crèdit que [...], d'acord amb els principis, les regles i els estàndards mínims que fixin les bases estatals.*

⁸³ viz statut 2006 – čl. 206 odst. 3: *Els recursos financers de què disposi la Generalitat es poden ajustar perquè el sistema estatal de finançament disposi de recursos suficients per a garantir l'anivellament i la solidaritat a les altres comunitats autònomes, a fi que els serveis d'educació, de sanitat i altres serveis socials essencials de l'estat del benestar prestats pels diferents governs autonòmics puguin assolir nivells similars al conjunt de l'Estat, sempre que portin a terme un esforç fiscal també similar. [...].*

⁸⁴ viz statut 2006 – čl. 218 odst. 2: *La Generalitat té competència, en el marc establert per la Constitució i per la normativa de l'Estat, en matèria de finançament local. Aquesta competència pot incloure la capacitat legislativa*

Aniž bychom museli důkladně studovat katalánský autonomní statut 2006 a porovnávat jej s rozhodnutím ústavního soudu 31/2010, je evidentní jen na základě těchto výše zmíněných protiústavních článků, kde jsou Katalánsku stanovené limity. U katalánských institucí, jež byly označeny jako nejvyšší, poslední instance či instance s výhradním právem rozhodovat, ubírajíce tak svrchovanost španělským celostátním institucím, byly tyto kompetence omezeny na úroveň autonomních institucí, nad kterými poslední rozhodovací pravomoc mají příslušné orgány celostátní. Ústavní soud ubral na kompetencích katalánskému autonomnímu společenství tak, aby zvrátil vznešené obavy o ohrožení suverenity španělského jednotného státu. Autonomní statut 2006 po zásahu ústavního soudu ovšem postrádal to, co se Katalánci jeho prostřednictvím snažili získat, především uznání, respekt a rovnost, a byl pouze demonstrací toho, že v rámci Španělska, snažícího se udržet unitární španělský národní stát nereflektující tak státní realitu, budou Katalánci oficiálně stále více Španěly než Katalánci a bude pro ně velmi obtížné získat si uznání vlastního národu, historických práv a vyšší míry nezávislosti. To, že byla dotčena národní hrdost Katalánců, kteří se s rozhodnutím ústavního soudu odmítají smířit, dokazuje nejen masová miliónová manifestace, která byla svolána v Barceloně jen několik dní po vydání rozhodnutí ústavního soudu, jejímž hlavním heslem bylo „Jsme národ, my rozhodneme“ (katalánsky „*Som una nació, nosaltres decidim*“), ale i to, že text autonomního statutu se zásahy ústavního soudu nebyl v Katalánsku veřejně přijat. S tímto textem se Katalánci neztotožňují, neboť to již není ten, který byl schválen jejich občany, španělským a katalánským parlamentem, a tak například na katalánských vládních stránkách nadále nalezneme v sekci autonomní statut pouze původní znění statutu z roku 2006.

Od vydání výše zmíněného rozhodnutí španělského ústavního soudu do současnosti se na katalánské politické scéně mnohé změnilo, levicovou vládu vystřídala po podzimních volbách roku 2010 vláda středo-pravicové federace stran zvané Konvergence a Jednota (CiU). Ta se ve svém volebním programu jasně

---

per a establir i regular els tributs propis dels governs locals i inclou la capacitat per a fixar els criteris de distribució de les participacions a càrrec del pressupost de la Generalitat.

⁸⁵ Oficiální státní zpravodaj. (2010) *Rozhodnutí ústavního soudu 31/2010*. [online]. [cit. 24.3.2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.boe.es/boe/dias/2010/07/16/pdfs/BOE-A-2010-11409.pdf>>.

vymezovala vůči rozhodnutí ústavního soudu. Ve svém programu doslova uvádí: „*Ústavní dohoda, která se uzavřela v rámci španělského přechodu k demokracii, dosáhla svého limitu a to především vydáním rozhodnutí ústavního soudu vztahujícího se ke katalánskému autonomnímu statutu z roku 2006, jehož text byl schválen katalánskými občany v referendu. Pokud nechceme rezignovaně přijmout jeho rozhodnutí, je třeba změnit politiku, kterou jsme zastávali do současnosti. Katalánská vláda má demokratické a nezrušitelné právo za svůj národ rozhodovat o jeho budoucnosti. Pouze uplatňováním tohoto práva může Katalánsko garantovat jednotný národ směřující k ekonomickému a sociálnímu pokroku. Aspirace katalánské vlády by tedy neměly mít jiného limitu, nežli toho, jímž je demokracie. Prostřednictvím výkonu práva na svobodné rozhodování navrhujeme možnou a reálnou cestu k tomu, abychom dosáhli vlády, již Katalánsko potřebuje a požaduje. Proto zahrnujeme, mezi jinými, do našeho programu návrh na vlastní model financování, jako jeden z velkých cílů příštích let.*“⁸⁶

Dále ve svém programu hovoří o nutnosti výrazných změn, které si žádá katalánské obyvatelstvo a ve třetí kapitole nazývané „Národ“ (*nació*, španělsky *nación*) uvádí: „*Katalánsko je národem, pro svou historii, svou identitu, svou politickou osobitost, ale předně také proto, že to tak cítí a chce. Ani dřív, ani dnes, nikdy žádný zákon nemůže zvrátit, že Katalánsko je národem. Národ, který se nikdy nevzdal svých práv na sebeurčení. Národ, pro něhož za posledních 150 let byl politický katalanismus znakem modernity, pokroku a demokracie. CiU jako nejsilnější politický aktér Katalánska se zavazuje obhajovat katalánský národ a zájmy jeho autonomní vlády.*“⁸⁷

Vládní strany se vystřídaly nejen v Katalánském autonomním parlamentu, ale i na celostátní úrovni, levicovou stranu PSOE ve španělské centrální vládě v roce 2011 vystřídalá pravicová a konzervativní Lidová strana PP, ta, jak již bylo výše zmíněno, byla hlavním iniciátorem protestů proti novému katalánskému autonomnímu statutu z roku 2006. Ač jsou PP i CiU pravicovými politickými subjekty, jejich politika a ideologie je v mnoha směrech výrazně protichůdná, klíčovým konfliktem je, že PP

---

⁸⁶ Convergencia i Unió. (2010) *Volební program 2010*. [online]. [cit. 28.3.2012]. Dostupné z WWW: <<http://ciu.cat/media/46861.pdf>>.

⁸⁷ Tamtéž.

zastává myšlenku jednotného španělského národa, v čemž se zjevně rozchází s ideologií katalánské vládní federace stran CiU obhajující vlastní katalánský národ. Na posledním sjezdu strany Demokratické konvergence Katalánska CDC, která je součástí katalánské vládní federace stran CiU, konaném koncem března 2012 se již velmi důrazně hovořilo o nutnosti plné nezávislosti Katalánska. V oficiální zprávě z tohoto sjezdu se přímo uvádí, že manifestace z 10. července 2010 byla přímým důkazem toho, že Katalánsko následkem centralistické španělské politiky trpí nedostatkem svrchovanosti. „*Ovšem díky tomuto nedostatku způsobenému vnější příčinou se katalánské obyvatelstvo spojuje a dochází k důležitému konsenzu, kterýmž je, že Katalánci jsou národem a chtějí o sobě rozhodovat. Po dvou letech od této manifestace už víme, že pouze nezávislost Katalánska nám dovolí pokračovat v modernizační tradici, kterou bychom nikdy neměli opustit.*“⁸⁸

Tyto všechny události mají jednoho důležitého společného jmenovatele a tím je ekonomika. Katalánsko je jedním z nejbohatších autonomních společenství španělské monarchie a v rámci solidarity mezi nimi se finance odváděné Katalánskem formou daní přerozdělují především do chudších oblastí Španělska a Katalánsku se z těchto prostředků vrací jen mizivé procento. V době krize, kdy se samotné Katalánsko potýká s těžkými ekonomickými problémy a vysokou nezaměstnaností, je toto přerozdělování daní vnímáno jako jeden z faktorů, jež zhoršují a prodlužují finanční krizi na katalánském území. Finanční situace ve Španělsku je několik posledních let velmi vyhrocenou a mnozí pozorovatelé předvíдали Španělsku státní bankrot. Dodnes se tato země potýká s následky světové ekonomické krize a velkou měrou i s následky nešetrného hospodaření předchozích vlád. Tato skutečnost provázená navíc zveřejněním rozhodnutí španělského ústavního soudu, ubírajícího Katalánsku na kompetencích získaných prostřednictvím statutu 2006, dovedla katalánské obyvatelstvo k radikalizaci jejich požadavků. Mezi jejich požadavky převládají ty, které se týkají vlastního nezávislého finančního systému, mezi dalšími vznášejí Katalánci stále hlasitěji požadavek na uznání katalánského národu, jež má svou vlastní bohatou kulturu, historii a jazyk, popřípadě na úplnou nezávislost na španělském státu.

---

⁸⁸ Convergencia i Unió. (2012) *Zpráva z 16. sjezdu Konvergence*. [online]. [cit. 28.3.2012]. Dostupné z WWW: <<http://ciu.cat/media/71449.pdf>>.

Závěr

Tato bakalářská práce je výsledkem dlouhodobého pozorování katalánské politické situace, které nám umožňuje udělat si přehled o vývoji katalánské autonomie ve 20. a 21. století. Do práce jsem začlenila seznámení s katalánskou historií jako nutnou součást, bez které bychom hůře chápali dnešní situaci a charakteristické politické chování Katalánců, kteří se při formulaci svých požadavků často odvolávají na mnohé události v historii.

Jak je možné na základě komparace textů autonomních statutů Katalánska vypořádat, požadavky na autonomii se stále stupňují a nyní Katalánsko usiluje o překročení limitů, jež mu jsou nastaveny španělskou ústavou a centralistickou politikou. Otázku, zdali je nezávislost na španělském státě pouze strategií politických představitelů, nebo skutečným přáním obyvatel, nelze jednoznačně zodpovědět, neboť referendum na toto téma není španělskou ústavou povoleno. Politici představitelé Katalánska však plánují referendum o nezávislosti na rok 2014, zdali se toto referendum doopravdy uskuteční, je těžké předvídat. Dnes pouze můžeme, a touto prací se snažím k tomuto přispět, pochopit pohnutky Katalánců, jež je vedou k formulaci jejich politických požadavků.

Jedna z otázek, na které jsem se svou prací snažila nalézt odpověď, byla jaký byl politický vývoj po vydání statutu z roku 1979. Na základě analýzy této problematiky, při níž jsem čerpala informace z rozličných španělských a katalánských zdrojů, mohu konstatovat, že od španělského přechodu k demokracii do schválení nového autonomního statutu v roce 2006 se Katalánsku dařilo prosazovat své požadavky, ač většinou formou kompromisu mezi katalánskou a centrální vládou. Oba tyto političtí aktéři si uvědomovali vzájemnou závislost jednoho na druhém. Autonomním statutem z roku 1979 bylo zadostiučiněno požadavkům Katalánců, jimž bylo téměř čtyřicet let upíráno právo na vlastní identitu. Ovšem následující politický a ekonomický vývoj Španělska vyústil ke stupňování nároků katalánského autonomního společenství v oblasti autonomních kompetencí a tento proces byl následně završen novým katalánským autonomním statutem z roku 2006. V tomto novém textu byly

nově Katalánským autonomním institucím přiznány širší pravomoci především v oblasti financí a soudnictví, Katalánsko bylo v preambuli tohoto statutu definováno jako národ a katalánština byla označena za jazyk přednostně užívaný ve veřejné správě a médiích. Dále pak byly v textu statutu nově zakotveny i národní znaky Katalánska, jakými jsou vlajka, hymna a katalánský národní svátek.

Nový text autonomního statutu byl schválen jak katalánským, tak španělským parlamentem a katalánskými občany v referendu a posléze vešel v platnost. Ovšem na základě stížností o protiústavnosti tohoto nového textu katalánského autonomního statutu byl text podroben zkoumání u španělského ústavního soudu. Toto byla jedna z hlavních otázek, kterou jsem si před započítím samotné práce kladla, zdali je skutečně autonomní statut z roku 2006 v rozporu se španělskou ústavou. Tato otázka mi byla zodpovězena rozhodnutím španělského ústavního soudu vydaném v červnu 2010, krátce po schválení projektu této bakalářské práce. Jelikož toto rozhodnutí bylo zcela zásadní pro následující vývoj událostí v Katalánsku, věnovala jsem mu ve své práci samostatnou kapitolu, neboť jím bylo rozhodnuto o odstranění několika článků statutu 2006, což vyvolalo silnou vlnu nevole a protestů Katalánců odmítajících se tomuto rozhodnutí podřídit.

Dnes se již nemluví o plánování další reformy autonomního statutu či žádání kompromisů, ale stále hlasitěji se hovoří o nutnosti změn politiky zastávané do současnosti a o nezávislosti. Tím je zodpovězena také další z mých otázek, jež jsem si kladla před započítím práce, zdali dnes Katalánci usilují pouze o vyšší autonomii, nebo o samostatnost. Z katalánského hlediska by odtržení se od španělského státu přinášelo řadu výhod, zejména v ekonomické oblasti, na druhou stranu pro Španělsko by tato ztráta měla nedozírné následky, ztratilo by tak jeden z „ekonomických motorů“ země.

Přihlédneme-li k historickému vývoji katalánského území, vlastní bohaté kultuře, svébytnému jazyku, vysoce rozvinutému průmyslu, obchodu a turismu a především k hrdému obyvatelstvu s katalánským národním cítěním, má dle mého názoru Katalánsko pevné základy, o které se při formulaci svých požadavků může opřít. Ovšem odtržení se od Španělska a vznik nezávislého katalánského státu by neměly vliv pouze na španělskou politiku, ale jedním z následků by mohl být silný

propad španělské ekonomiky. Toto rozhodnutí by se týkalo celé Evropské unie a ovlivňovalo by ji, neboť je prostorem společné hospodářské a měnové politiky fungující na základě solidarity mezi členskými státy. Proto je možné domnívat se, že pokud by nezávislost Katalánska znamenala prohloubení krize či bankrot španělské státní ekonomiky, Evropská unie by tento politický krok k novému samostatnému státu nepodpořila.

Cílem mé práce bylo osvětlení autonomního vývoje Katalánska spolu se zahrnutím historických jevů, jež se podílely na utváření jeho dnešní podoby. Zaměřila jsem se na analýzu katalánského autonomního statutu, na jehož reformách je velmi zřetelný progres katalánských politických požadavků. Domnívám se, že se mi podařilo tuto tematiku podat způsobem, jenž je dostatečný pro pochopení současné politické situace v Katalánsku. Otázky, které jsem si kladla v tezi své práce, se mi touto bakalářskou prací podařilo zodpovědět, ovšem předvídat následující vývoj si při této znalosti netroufám, neboť je tento případ velice ojedinělý a komplexní a závisí na celé řadě ovlivňujících faktorů.

Summary

This thesis is the result of a long observation of the political situation in Catalonia, it shows us how to orientate in the subject of Catalan autonomy and its development in 20th and 21st century. The basic description of Catalan history is included as a necessary part of this thesis without which the situation of today cannot be understood, also, Catalans often place their arguments by referring to the history of their region.

One of the questions that I have tried to answer in my thesis is how the political situation developed after the approval of the Statute of Autonomy in 1979. I gathered the information from various Spanish and Catalan sources, based on their analysis I can see that from the Spanish transition to the democracy to the approval of the new Statute of Autonomy Catalonia managed to enforce their demands, even though mostly in the form of a compromise between the Catalan and central government. Both of these political sites were aware of their dependency on each other. The Statute of Autonomy in 1979 satisfied the basic demands of Catalans, who were, for almost forty years, denied the right of their own identity. However, following the political and economical development of Spain, led to the escalation of claims from the Catalan Autonomous Community and this process was then completed by the new Catalan Statute of Autonomy in 2006. According to the new declaration, newly Catalan autonomous institutions are given wider competence particularly in finance and justice. In the preamble of this Statute Catalonia was defined as a nation. The Catalan language was identified as being primarily used in the public administration and media. Furthermore the national characters such as the flag, anthem and the Catalan national holiday were protected by the Statute of Autonomy.

The new version of the Statute of Autonomy was approved by both Catalan and the Spanish parliament and Catalan citizens in a referendum and then came into force. However based on complaints of unconstitutionality, the text was subjected to a investigation by the Spanish Constitutional Court. One of the questions I asked myself before starting this work was whether it is truly the Statute of Autonomy 2006 against

the Spanish Constitution. This question was answered to me in a sentence from the Spanish Constitutional Court issued in June 2010, shortly after the approval of the project of my thesis. Because of this sentence it was crucial for the subsequent development of events in Catalonia, a separate chapter about the sentence from the Constitutional Court has been included in my thesis. Because of the sentence it was decided to remove several articles from the Statute of Autonomy 2006, it provoked a strong backlash and protesting Catalans refused to comply with the resolution.

There are no discussions about further reforms to the Statute of Autonomy, or thinking about compromises. And yet what is more heard about is the need to change this attitude. This also answered another of the questions that I asked myself before writing this thesis, whether Catalans today seek only greater autonomy, or independence. From the Catalan point of view the separation from the Spanish state would bring about many benefits, especially in the economic sector. On the other hand, for Spain, this loss would have incalculable consequences.

Considering historical development of the Catalan territory, its own rich culture, a distinctive language, developed industry, tourism and an especially proud nation with Catalan national conscience, it is my opinion that Catalonia has a solid foundation based on what they can formulate as their requirements for independence.

I have tried to describe the development of Autonomy of Catalonia within the historical facts which were crucial and helped to develop its form today. I focused on the analysis of the Statute of Autonomy of Catalonia, and on its reforms, it is very clear what the development of Catalan politics demands.

I believe that I have managed to present this subject in a way that is sufficient to understand the current political situation in Catalonia. The answers to the questions asked by myself in my project on the thesis were achieved during my research. However I am not able to foresee the following developments, as this whole situation is very unique, complex and depends on many influencing factors.

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

A) Dokumenty

Autonomní statut Katalánska 1932 (*Estatut d'Autonomia de Catalunya 1932*, španělsky *Estatuto de Autonomía de Cataluña 1932*). Barcelona: Orbis. 24 s.

Autonomní statut Katalánska 1979 (*Estatut de Catalunya d'Autonomia 1979*, španělsky *Estatuto de Autonomía de Cataluña 1979*). Generalitat de Catalunya, Barcelona. Dostupné na WWW:

<http://www.gencat.cat/generalitat/cas/estatut1979/> >.

Autonomní statut Katalánska 2006 (*Estatut de Catalunya d'Autonomia 2006*, španělsky *Estatuto de Autonomía de Cataluña, 2006*). Generalitat de Cataluña, Barcelona. Dostupné na WWW: <http://www.gencat.cat/generalitat/cas/estatut/> >.

Autonomní statut z Núrie 1932 – komparace katalánských statutů. (*L'Estatut de Núria 1932 – els Estatuts de Catalunya comparats*). Fundació Centre Documentació Política, Barcelona. Dostupné z WWW:

<http://www.gencat.cat/drep/pdfIEA/IEA000008250/29309.pdf> >.

Komparace katalánských autonomních statutů 1979 a 2006 (*Comparativa entre l'Estatut 1979 i el nou Estatut*). Generalitat de Catalunya Departament de Relacions Institucionals i Participació, Barcelona. Dostupné z WWW:

<http://www.iceta.org/comp7906.pdf> >.

Španělská ústava 1931 (*Constitución 1931 - Constitución de la República Española: 1931*). Madrid. Dostupné na WWW:

http://www.congreso.es/constitucion/ficheros/historicas/cons_1931.pdf >.

Španělská ústava 1978 (*Constitución 1978 - Constitución española*). Madrid. Dostupné na WWW:

<http://www.boe.es/aeboe/consultas/enlaces/documentos/ConstitucionCASTELLANO.pdf> >.

B) Neperiodická literatura

- ALABART, A. a kol. (1998). *Sistema polític de Catalunya*. 1. vyd. Barcelona: Universitat de Barcelona. 480 s. ISBN 84-8338-056-0.
- ALCALÁ, C. (2006) *Claves históricas del independentismo catalán*. 1.vyd. Madrid: Grafite Ediciones S.L.. 248 s. ISBN 84-96281-34-5.
- AUGUSTÍ, D. (2007). *Historia breve de Cataluña*. 2.vyd. Madrid: Sílex. 226 s. ISBN 978-84-7737-204-2.
- BALANGUER, V. (1860). *Historia de Cataluña y de la Corona de Aragón, escrita para darla a conocer al pueblo y recordarle los grandes hechos de sus ascendientes en virtud, patriotismo y armas, y para difundir entre todas las clases el amor al país y la memoria de sus glorias pasadas*. 1. vyd. Barcelona: Salvador Manero. 820 s.⁸⁹
- CARRERAS, A. a kol. 2005. *Estadísticas históricas de España siglos XIX y XX*. 2.vyd. Bilbao: fundación BBVA. 1439 s. ISBN 84-96515-00-1. [online]. Dostupné z WWW:
<http://books.google.com/books?id=PTkf5Sh0Ay8C&lpg=PA1113&ots=VGrc_U8ihg&dq=ley%20de%20la%20reforma%20pol%C3%ADtica%20referendum%2077%25%20votantes&hl=cs&pg=PA1113#v=onepage&q&f=false>.
- DÍAZ I ESCULIES, D. (1996). *L'oposició catalanista al franquisme: El republicanisme liberal i la nova oposició (1939 – 1960)*. 1.vyd. Barcelona: Impremta Novagràfic, S.L. 162 s. ISBN 84-7826-698-4.
- FULLOLA PERICOT, J.M. a kol. (1994) *Historia de Cataluña* 1.vyd. Madrid: Edilibro, S.L.. 235 s. ISBN 84-409-0031-7.
- HERNÁNDEZ, F. X. a kol. (2010). *Historia de Cataluña: Cataluña, historia y memoria*. 2.vyd. Barcelona: Museu d'Historia de Catalunya. 224 s. ISBN 978-84-393-8307-9.
- KEATING, M. (1996). *Naciones contra el estado: El nacionalismo de Cataluña, Quebec y Escocia*. 1. vyd. Barcelona: Editorial Ariel, S.A. 293 s. ISBN 84-344-1802-9.

---

⁸⁹ ISBN neuvedeno.

- MARTÍN-RETORTILLO, S. (1978). *Autonomías regionales en España*. 1. vyd. Madrid: Instituto de Estudios de Administración Local. 1341 s. ISBN 84-7088-226-0.
- REGLÁ, J. (1974). *Historia de Cataluña*. 1.vyd. Madrid: Alianza Editorial, S. A. 223 s. ISBN 84-206-1502-1.
- SOBREQUÉS I GALLICÓ, J. (2007). *Historia de Cataluña*. 1.vyd. Barcelona: Editorial Base. 168 s. ISBN 978-84-85031-85-6.
- SUÁREZ FERNÁNDEZ, L. (1976). *Historia de España antigua y media, Volum 1*. 1.vyd. Madrid: Ediciones Rialp. 667 s. ISBN 84-321-1883-4.
- TORNOS MAS, J. (2007). *Los estatutos de autonomía de Cataluña*. 1.vyd. Madrid: Iustel. 848 s. ISBN 978-84-96717-23-7.
- UBIETO ARTETA, A. (1995). *Dějiny Španělska*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 911 s. ISBN 80-7106-117-4.

C) Periodická literatura

- Depòsit digital de documents de la UAB. (2003). *El referéndum constitucional de 6 de diciembre de 1978*. [online]. Dostupné z WWW: <http://ddd.uab.cat/pub/expbib/2003/lce/referendum.pdf>.
- Fernández Aparicio, J. (2004). *La imagen del rey Enrique IV de Castilla en la primera mitad del siglo XVII: Absolutismo y justicia en el diálogo entre dos épocas. En la España Medieval, N° 27, ročník 2004*. s. 339-381. ISSN: 0214-3038. Staženo dne 4. dubna 2011 WWW: <http://revistas.ucm.es/ghi/02143038/articulos/ELEM0404110339A.PDF>.
- Smith, Damian J. (2007). James I and God: Legitimacy, Protection and Consolation in the Llibre dels Fets. *Imago Temporis. Medium Aevum*, N° 1, ročník 2007, s. 105-119. ISSN: 1888-3931. Dostupné na WWW: <http://www.raco.cat/index.php/ImagoTemporis/article/view/207064/285418>.

D) Internetové zdroje

- Autonomního vláda Katalánska (*Generalidad de Cataluña*). [online]. Dostupné z WWW: <http://www.gencat.cat/>.

Autonomní parlament Katalánska (*Parlament de Catalunya*). [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.parlament.cat/web>>.

Convergencia i Unió. *Oficiální webové stránky federace Convergencia i Unió*. [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.ciu.cat/>>.

Internetová jazyková příručka Ústavu pro jazyk český AV ČR. [online]. Dostupné z WWW: <<http://prirucka.ujc.cas.cz/>>.

Muzeum historie katalánska (*Museu d'Història de Catalunya*). [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.es.mhcat.net/>>.

Oficiální státní zpravodaj (*Boletín Oficial del Estado – BOE*). [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.boe.es/>>.